

**STRATEGIA NAȚIONALĂ DE
EDUCAȚIE FINANCIARĂ
2023-2030**

CUPRINS

Abrevieri	3
1. Introducere	5
1.1 Necesitatea elaborării Strategiei Naționale de Educație Financiară în România	5
1.2 Cadrul de elaborare a Strategiei Naționale de Educație Financiară.....	9
1.3 Perioada de implementare a Strategiei Naționale de Educație Financiară	10
2. Viziunea Strategiei Naționale de Educație Financiară	10
3. Priorități, politici și cadrul legal existente	13
3.1 Context european	13
3.2 Context național	15
3.3 Considerații privind situația economico – financiară a României	17
3.4 Evaluarea nivelului actual de educație financiară în România	23
3.5 Priorități actuale pentru educația financiară	28
3.6 Cadrul juridic actual pentru educație financiară	29
4. Analiza contextului și definirea problemelor	33
5. Obiective și grupuri țintă	34
6. Direcții de acțiune	35
6.1 Direcții de acțiune pentru copii și tineri până în 25 de ani.....	35
6.2 Direcții de acțiune pentru populația adultă.....	40
6.3 Direcții de acțiune pentru operatorii economici.....	43
7. Indicatori	45
8. Proceduri de monitorizare și evaluare	47
9. Instituțiile responsabile	48
10. Implicații bugetare.....	49
Anexa 1 Plan de Acțiune.....	50

Abrevieri

ANAF	Agenția Națională de Administrare Fiscală
ASF	Autoritatea de Supraveghere Financiară
ARB	Asociația Română a Băncilor
BCR	Banca Comercială Română, membră a Erste Group
BNR	Banca Națională a României
CCIR	Camera de Comerț și Industrie a României
CFA	Institutul „Chartered Financial Analyst” din România
CNA	Consiliul Național al Audiovizualului
CNR	Consiliul Național al Rectorilor
CNSM	Comitetul Național pentru Supravegherea Macroprudențială
CSALB	Centrul de Soluționare Alternativă a Litigiilor în Domeniul Bancar
G20	Grupul celor 20 de miniștri ai finanțelor și ai guvernatorilor băncilor centrale din cele mai dezvoltate țări și ai Uniunii Europene
IBR	Institutul Bancar Român
IMM	Întreprinderi Mici și Mijlocii
INFE	International Network on Financial Education – Rețeaua internațională pentru educație financiară a OECD
INS	Institutul Național de Statistică
ISF	Institutul de Studii Financiare
MCR	Cerințele de capital minim calculate pentru societățile de asigurare
ME	Ministerul Educației
MEAT	Ministerul Antreprenoriatului și Turismului
MF	Ministerul Finanțelor
MMJS	Ministerul Muncii și Solidarității Sociale
NPL	Credite neperformante

OECD	Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (Organisation for Economic Co-operation and Development)
PIB	Produs Intern Brut
RRA	Radio România Actualități
SAL-FIN	Entitatea de Soluționare Alternativă a Litigiilor în Domeniul Financiar Nonbancar
SCR	Capital de solvabilitate calculat pentru societățile de asigurare-reasigurare
SEE	Europa de Sud Est
SNEF	Strategia Națională de Educație Financiară
TVR	Televiziunea Română
UER	Uniunea Editorilor din România

DRAFT

1. Introducere

1.1 Necesitatea elaborării Strategiei Naționale de Educație Financiară în România

Educația financiară (în sensul ei cel mai larg) este definită pe plan internațional ca fiind „procesul prin care consumatorii de produse financiare/investitorii își îmbunătățesc nivelul de înțelegere al produselor, conceptelor și riscurilor financiare, urmând ca prin informare, instruire și /sau consultanță obiectivă, aceștia să-și poată dezvolta abilitățile și încrederea în sine necesare pentru a conștientiza riscurile și oportunitățile financiare, pentru a lua decizii informate, pentru a ști unde să caute sprijin și pentru a lua și alte măsuri eficiente de îmbunătățire a nivelului de bunăstare financiară” (OECD 2015, pag.17).¹ Conform acestei definiții, educația financiară este un proces ce nu se rezumă numai la însușirea unui nivel acceptabil de cunoștințe în domeniul financiar, ci implică și dobândirea unor competențe și adoptarea unor atitudini și comportamente corespunzătoare în abordarea aspectelor de natură financiară. Educația financiară se referă în general la abilitatea de a înțelege cum funcționează banii: modul în care banii sunt câștigați, gestionați și investiți. În acest sens, este important să fie înțelese principiile de bază ale alfabetizării financiare, cum ar fi: stabilirea obiectivelor financiare, bugetarea, economisirea, investițiile, dobânda și creditarea. Concret, educația financiară îi ajută pe oameni să își mențină un echilibru financiar, îi învață cum să își gestioneze veniturile și să cheltuiască mai puțin, cum să facă economii pentru situații neprevăzute, cum să acumuleze bani sau să folosească diverse instrumente financiare.

O componentă importantă a educației financiare este *educația fiscală*, care este menită să îmbunătățească nivelul de educație a copiilor, adolescenților, tinerilor, adulților în ceea ce privește sistemul taxelor și impozitelor. Educația în domeniul fiscal reprezintă un ansamblu de abilități și cunoștințe care ajută individul să conștientizeze importanța îndeplinirii obligațiilor fiscale către statul român. Educarea timpurie a viitorilor contribuabili spre conformarea fiscală voluntară, trebuie să fie percepută drept o atitudine corectă, în care plata taxelor este atât o obligație legală, cât și un act de civism. Transmiterea sistematică și structurată de informații referitoare la sistemul de taxe și impozite și la beneficiile acestuia are ca scop educarea populației pentru o înțelegere pozitivă a rolului taxelor și impozitelor, în vederea reducerii evaziunii și fraudei fiscale și pentru a oferi cetățenilor informații despre serviciile și facilitățile care sunt posibile cu ajutorul taxelor și impozitelor (educație, asistență medicală etc.). Un număr mare de țări au implementat inițiative de educare a contribuabililor în ultimii ani, pentru ca aceștia să poată înțelege mai bine sistemul fiscal, pentru a crește moralul fiscal și conformarea fiscală.

Nevoia abordării coerente la nivel național a educației financiare a condus inevitabil spre apariția strategiilor naționale de educație financiară, acestea având ca scop stabilirea unor obiective specifice și a unor direcții de acțiune comune ale partenerilor relevanți angrenați în elaborarea și

---

¹ <https://www.oecd.org/daf/fin/financial-education/National-Strategies-Financial-Education-Policy-Handbook.pdf>

implementarea lor pentru o perioadă de timp dată, în vederea îmbunătățirii nivelului de educație financiară a populației unei țări.

Strategiile naționale de educație financiară au apărut inițial pe agenda publică a țărilor dezvoltate la începutul anilor 2000. Conform studiilor OECD, față de anul 2011, când 26 de țări aveau o strategie națională de educație financiară, în 2015 s-a observat o extindere a acestor practici, tot mai multe țări² hotărând să coordoneze și să promoveze activități colective pentru îmbunătățirea capacității financiare în rândul populației. România se afla la acel moment printre cele 5 țări care planificau elaborarea unei astfel de strategii.

Mai specific, scopul strategiilor naționale de educație financiară este de a îmbunătăți abilitatea oamenilor de a gestiona (administra) mai bine finanțele personale și de a evita sau cel puțin de a diminua stresul financiar și severitatea crizelor financiare la nivel individual și familial.

Într-o lume în care bunurile și serviciile necesare traiului se obțin prin cheltuirea banilor ca monedă de schimb, oamenii au nevoie să înțeleagă, de la vârste fragede și până la finalul vieții, aspecte precum:

- funcționarea mecanismelor economice și financiare;
- administrarea eficientă a banilor și luarea unor decizii financiare informate;
- înțelegerea drepturilor consumatorilor și a instrumentelor disponibile pentru a evita situațiile de criză financiară;
- înțelegerea drepturilor și obligațiilor cetățenilor plătitori de taxe și impozite;
- conștientizarea eticii în ceea ce privește plata taxelor și impozitelor;
- consolidarea comportamentelor de economisire în rândul populației încurajând principiul gestiunii eficiente și investițiile în planuri pe termene mai îndelungate (de exemplu pentru perioada de pensionare);
- asigurarea unei bune înțelegeri a riscurilor și a unei modalități corecte de a gestiona datoriile și obligațiile fiscale;
- promovarea și încurajarea folosirii asigurărilor pentru a se proteja în cazul unor evenimente neașteptate.

Educația financiară a devenit un aspect de interes și pentru entitățile care fac parte din sistemul financiar românesc și alte instituții, cum ar fi Guvernul, organismele de supraveghere financiară, corporațiile financiare, ONG-urile, asociațiile de protecție a consumatorilor și în general a tuturor actorilor implicați pe piețele financiar bancare. Preocuparea pentru alfabetizarea și educația financiară din România datează tot de la finalul anilor 2000, când un raport pentru Banca Mondială³ utiliza diferențierea conceptuală între **literație/alfabetizare financiară**

---

² Conform OECD, în 2015, 59 de țări implementau sau erau în curs de a concepe o strategie națională de educație financiară - <https://www.oecd.org/daf/fin/financial-education/National-Strategies-Financial-Education-Policy-Handbook.pdf>, pag.13

³ Acest raport din 2010 include analiza sondajului de referință privind educația financiară în România. Sondajul este o continuare a Evaluării de Diagnostic privind Protecția Consumatorului și Educația Financiară realizată de Banca Mondială în 2008-2009 - <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/12874>

(*financial literacy*) pentru a descrie (și analiza) nivelul de cunoaștere și înțelegere a problemelor financiare ale unei populații, și **educație financiară** (financial education), utilizată pentru a se referi la programele educaționale oferite (în sau în afara școlii) pentru creșterea nivelului de alfabetizare financiară. Nevoile de educație financiară, prezentate în Raport arătau că pentru România, nivelul de cunoaștere și înțelegere a problemelor financiare la nivelul populației generale era la acea dată foarte scăzut, iar creșterea alfabetizării financiare era o condiție prealabilă pentru îmbunătățirea capacității populației de a asigura resurse financiare adecvate pentru viitor.

În ultimii ani, în România s-au dezvoltat multe programe de educație financiară, în mare parte inițiative bancare private, care s-au adresat în principal elevilor și profesorilor, fiind înregistrate anumite progrese prin organizarea lor consecventă. România se poziționează în rândul statelor europene fruntașe în ceea ce privește susținerea și introducerea educației financiare ca disciplină obligatorie. Începând din anul școlar 2020-2021, educația financiară a devenit materie obligatorie pentru elevii clasei a VIII-a. România, Cehia, Danemarca, Portugalia și Suedia sunt câteva dintre statele membre ale Uniunii Europene care au introdus educația financiară ca disciplină obligatorie, de sine stătătoare sau prin intermediul altor discipline. La nivel european, sunt aproximativ 20 de state care au efectuat aceste demersuri privind obligativitatea acestei discipline, ca temă principală sau ca subtemă. De asemenea, toți elevii din învățământul preuniversitar din România pot beneficia de cursuri opționale de educație financiară printr-o serie de programe și proiecte derulate în ultimii ani.

Cu toate acestea, este necesar ca întreaga populație să beneficieze de educație financiară. Lipsa unor inițiative coordonate adresate mai multor categorii de grup țintă care au nevoie de educație financiară se reflectă în cel mai recent studiu al Organizației pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OECD 2020) cu privire la nivelul de alfabetizare financiară, desfășurat pe un eșantion de țări din Regiunea de Sud-Est a Europei (Regiunea SEE), conform căruia România a obținut cele mai scăzute scoruri la mai mulți indicatori de cunoștințe în domeniul financiar dintre țările din eșantionul vizat⁴.

Necesitatea unui efort coordonat la nivelul autorităților naționale pentru îmbunătățirea nivelului de educație financiară în rândul populației a apărut și pe fondul nevoii de asumare a responsabilității la nivel intern, de către cetățenii din România, pentru propria bunăstare financiară, pe fondul nivelului scăzut de colectare a taxelor și impozitelor în țările în curs de dezvoltare⁵, într-un context recent de schimbări, precum:

- *Creșterea accesibilității produselor de creditare* impune o creștere a responsabilității din partea consumatorului cu privire la evaluarea capacității de a rambursa datoria. Cu toate că în cazul României gradul de îndatorare agregat este sub media europeană „pot exista asimetrii importante la nivelul distribuției, persoanele cu veniturile cele mai scăzute fiind de

---

⁴ Bulgaria, Croația, Georgia, Macedonia de Nord, Moldova, Muntenegru și România - <https://www.oecd.org/finance/Financial-Literacy-of-Adults-in-South-East-Europe.pdf>

⁵ Raportul OECD Building Tax Culture, Compliance and Citizenship : A Global Source Book on Taxpayer Education, Second Edition

regulă caracterizate de cele mai ridicate valori ale gradului de îndatorare”⁶. Deși creditarea este esențială pentru dezvoltarea economiei, persoanele supra-îndatorate sunt expuse la vulnerabilități financiare suplimentare;

- *Riscul de a cheltui în exces în detrimentul economisirii.* Creșterea ofertei de produse promovate intens de către agenții economici și modificarea comportamentelor de cumpărare determinată de evoluțiile în tehnologie cum sunt plata cu telefonul, comenzile electronice și noile forme de împrumut (de ex., produse de creditare cu dobânda zero) au ca efect creșterea riscului de a efectua cumpărături impulsive, fără o analiză a nevoilor reale din partea consumatorului. Recenta criză generată de pandemia COVID-19 demonstrează importanța însușirii de către populație a comportamentului orientat spre economisire, pentru a depăși mai ușor perioadele caracterizate de un nivel sporit de incertitudine;
- *Provocări legate de sistemul de pensii.* Sistemul de pensii din România, de tipul *pay-as-you-go* (PAYG), bazat pe solidaritatea între generații, se poate confrunta cu provocări majore pe fondul îmbătrânirii populației, migrației și creșterii speranței de viață. Reforma sistemului PAYG a fost realizată prin introducerea sistemului de pensii private, prin care s-a urmărit suplimentarea pensiei acordate de sistemul public prin adăugarea de noi surse de pensie în vederea creșterii calității vieții pensionarilor, bazate pe contribuții individuale;
- *Creșterea complexității produselor financiare.* Există un număr în continuă creștere de furnizori de servicii financiare care prezintă o ofertă extinsă de produse. Progresul tehnologic recent a condus la apariția unor noi produse financiare (respectiv, cripto-activelor) și a facilitat accesul la produsele financiare clasice. Accesul facil sporește responsabilitatea consumatorului și oferta tot mai variată de produse financiare crește complexitatea deciziei de a alege produsul adecvat;
- *Inițiativele de educare a contribuabililor* sunt importante în toate țările și se dovedesc deosebit de importante pentru țările în curs de dezvoltare. Acestea servesc ca instrument pentru a ajuta la încurajarea noilor contribuabili de a respecta legislația în vigoare, a explica rolul taxelor și impozitelor în societate și a determina conformarea, respectiv plata benevolă - practici ce construiesc moralul fiscal la nivelul societății.⁷

La 15 ani de la integrarea în Uniunea Europeană, România are nevoie ca educația financiară să devină o prioritate la nivel național. În timpul pandemiei COVID-19 importanța creșterii gradului de incluziune financiară s-a amplificat. Doi din trei români (69%) utilizează produse și servicii bancare de orice fel, arată concluziile Studiului Global Findex 2021 realizat de Banca Mondială⁸. În acest context, îmbunătățirea nivelului de educație financiară poate conduce la creșterea bunăstării financiare a oamenilor. De aceea, o paletă cât mai largă de grupuri țintă vor fi

---

⁶ Raport asupra stabilității financiare iunie 2020, Banca Națională a României

⁷ Raportul OECD Building Tax Culture, Compliance and Citizenship : A Global Source Book on Taxpayer Education, Second Edition

⁸ <https://www.worldbank.org/en/publication/globalfindex/Data>

implicate în programe de educație financiară, respectiv tinerii, adulții, operatorii economici, acestora fiindu-le dedicate obiective și activități comune sau specifice.

Prezentul document conturează viziunea României privind educația financiară pentru următorii ani, precum și acțiunile care vor fi întreprinse până în 2030.

Documente programatice, studii, rapoarte la nivel național și internațional, precum și experiența directă arată că educația financiară a devenit o competență cheie în societatea secolului XXI, datorită prezenței constante în viața noastră a finanțelor personale și a relației strânse pe care acestea o au cu bunăstarea personală și socială. A avea cunoștințe adecvate în acest domeniu favorizează luarea responsabilă și conștientă a unor decizii informate, și în cele din urmă întărește sentimentul de libertate și prosperitate al individului.

1.2 Cadrul de elaborare a Strategiei Naționale de Educație Financiară

În iulie 2018 a fost semnat (la inițiativa BNR) un Acord de colaborare între Ministerul Educației (ME), Ministerul Finanțelor (MF), Banca Națională a României (BNR), Autoritatea de Supraveghere Financiară (ASF) și Asociația Română a Băncilor (ARB), pentru realizarea unor activități comune în domeniul educației financiare, inclusiv elaborarea unei Strategii Naționale de Educație Financiară.

Acordul de colaborare asigură un cadru interinstituțional prin intermediul căruia cele cinci părți semnatare realizează activități comune în domeniul educației financiare pentru grupurile țintă și schimburi de experiență privind inițiativele existente ale partenerilor în domeniul educației financiare. Scopul său vizează dezvoltarea, însușirea și aprofundarea unor elemente ale educației financiare la nivelul învățământului preuniversitar și universitar, precum și al persoanelor adulte.

Realizarea unei Strategii Naționale de Educație Financiară reprezintă o soluție validată de practica europeană și internațională pentru impulsivarea creșterii gradului de educație financiară în rândul populației din România. Se asigură astfel implementarea unei abordări coordonate, unitare și sistematice a acestei problematice pe termen lung, îmbunătățind eficiența acțiunilor și proiectelor de educație financiară din România.

Pentru susținerea implementării Strategiei Naționale de Educație Financiară care este elaborată în baza acestui acord, partenerii și-au propus, de asemenea, elaborarea unei Cărți albe care să conțină lista tuturor actorilor angrenați în activități/proiecte din domeniul educației financiare (disponibilă la <https://edu-fin.ro/cartea-alba/>). Partenerii au lansat platforma de educație financiară www.edu-fin.ro (baze de date pentru proiectele de educație financiară din România și platforma cu sfaturi practice pentru toți cei care doresc să-și dezvolte cunoștințele, atitudinea și comportamentul financiar), unde toți dezvoltatorii de proiecte își pot promova la nivel național programele de educație într-un mod integrat și la momentul actual unde se regăsesc peste 100 de programe de educație financiară.

Prezenta *Strategie Națională de Educație Financiară* (denumită în continuare SNEF), este elaborată de instituțiile semnatare ale acordului semnat în 2018, respectiv Ministerul Educației, Ministerul Finanțelor, Banca Națională a României, Autoritatea de Supraveghere Financiară și Asociația Română a Băncilor, cu implicarea stakeholderilor public – privați, ca urmare a procedurii de consultare publică. Mulți parteneri fac parte din sistemul bancar, ceea ce demonstrează dorința de implicare activă și susținută în creșterea nivelului de educație financiară. O strategie națională de educație financiară reprezintă dovada angajamentului de țară în ceea ce privește creșterea nivelului educației financiare la nivel național.

1.3 Perioada de implementare a Strategiei Naționale de Educație Financiară

Orizontul de implementare a SNEF este 2030. Având în vedere necesitatea unui larg proces de consultare a factorilor interesați înainte de aprobarea strategiei, este posibil ca primele măsuri din strategie să fie implementate începând cu finalul anul 2023.

2. Viziunea Strategiei Naționale de Educație Financiară

În scopul creșterii educației financiare prin implementarea de politici și reforme care să ofere reziliență economiei și să modernizeze România, abordarea strategică la nivel național a educației financiare este asigurată de prevederile *Strategiei naționale pentru dezvoltarea durabilă a României 2030*, adoptată de Guvernul României în 2018. Una dintre țintele 2030 este creșterea nivelului de educație financiară a cetățenilor. Pentru îmbunătățirea gradului de educație financiară la nivelul întregii populații este necesară o viziune unitară la nivel de instituții cheie în domeniul financiar.

Prezenta *Strategie Națională de Educație Financiară 2023-2030 (SNEF)* are ca scop stabilirea obiectivelor specifice și a direcțiilor de acțiune cu orizont 2030, în vederea îmbunătățirii nivelului de educație financiară în rândul elevilor, studenților, adulților și operatorilor economici din România.

SNEF va contribui, pe termen mediu și lung, la creșterea bunăstării economice a consumatorilor de produse financiar-bancare din România, prin:

- îmbunătățirea cunoștințelor financiare ale grupurilor identificate în cadrul acestei strategii;
- conștientizarea drepturilor și obligațiilor cetățenilor în materie de produse și servicii financiare;
- conștientizarea drepturilor și obligațiilor fiscale ale cetățenilor;
- creșterea rezilienței financiare;
- consolidarea disciplinei financiare în rândul populației;
- conștientizarea importanței unui comportament fiscal corect și responsabil atât în rândul adulților, cât și în rândul viitorilor contribuabili;

- corelarea măsurilor cuprinse în Strategie cu măsurile de protecție a consumatorilor de produse și servicii financiare;
- sensibilizarea contribuabililor cu privire la diferitele aspecte privind impozitele, inclusiv obligațiile, termenele, drepturile contribuabililor, conformarea voluntară la plata acestora și modul în care sunt cheltuite sumele provenind din taxe și impozite.

Implementarea SNEF urmărește educarea populației pentru adoptarea unor decizii financiare mai informate și responsabile, care să conducă la creșterea bunăstării personale și a familiei. Pe lângă îmbunătățirea gradului de educație financiară la nivelul întregii populații, măsurile cuprinse în SNEF vizează și crearea unui mediu care să încurajeze stakeholderii din domeniul financiar să continue să furnizeze populației o educație financiară de calitate, care poate aduce beneficii contribuabililor la nivelul întregii societăți. Cu cât contribuabilii înțeleg, pe de o parte, oportunitățile furnizate de produsele financiare disponibile, și, pe de altă parte, necesitatea de a își îndeplini obligațiile fiscale, cu atât mai multe resurse sunt disponibile pentru prosperitatea economico-socială. Aceste resurse îmbunătățesc viața de zi cu zi a contribuabililor și a copiilor lor, construind un viitor economic stabil și de încredere.

Principiile Strategiei Naționale de Educație Financiară

Prezenta strategie națională se bazează pe aceleași principii de bază stabilite de Uniunea Europeană pentru educația financiară (2007)⁹, precum și pe bunele practici existente la nivel național, referitoare la colaborarea interinstituțională în domeniul educației economico-financiare. Aceste principii generale sunt:

Principiul 1:

Educația financiară trebuie să fie disponibilă și promovată în mod activ pe întregul parcurs al vieții, fără întreruperi.

Principiul 2:

Programele de educație financiară trebuie să fie îndreptate în mod clar către nevoile cetățenilor. Pentru a atinge acest obiectiv, trebuie să se efectueze studii preliminare în vederea stabilirii nivelului actual de cunoștințe financiare ale cetățenilor pentru a determina acele chestiuni care necesită o abordare primordială. Programele trebuie să fie disponibile în timp util și ușor accesibile.

Principiul 3:

Consumatorii trebuie să beneficieze de o educație în materie economică și financiară cât mai curând posibil, începând cu vârsta școlară. Dezvoltarea, sau după caz, introducerea elementelor de educație financiară în curriculum, prin abordări transdisciplinare, multi și interdisciplinare sau într-un sistem modular.

---

⁹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:52007DC0808&from=EN>

Principiul 4:

Programele de educație financiară trebuie să cuprindă instrumente generale care să atragă atenția asupra necesității de a îmbunătăți cunoștințele financiare în materie de chestiuni și riscuri financiare.

Principiul 5:

Atunci când prestatorii de servicii financiare furnizează o educație financiară, aceasta trebuie să fie echilibrată, transparentă și obiectivă. Interesele consumatorului trebuie să fie întotdeauna avute în vedere.

Principiul 6:

Formatorii din domeniul financiar trebuie să beneficieze de resursele și de formarea corespunzătoare pentru a putea desfășura programe de educație financiară eficiente și fiabile.

Principiul 7:

Trebuie să se promoveze coordonarea la nivel național între părțile interesate pentru a obține o definiție clară a rolurilor, pentru a facilita schimbul de experiențe și pentru a raționaliza și crea o ierarhie a resurselor. Cooperarea internațională între furnizorii de educație financiară trebuie întărită pentru a facilita schimbul celor mai bune practici.

Principiul 8:

Furnizorii de educație financiară trebuie să evalueze în mod regulat și, dacă este necesar, să actualizeze programele pe care le gestionează pentru ca acestea să fie conforme cu cele mai bune practici din acest domeniu.

Principiile recomandate de OECD

În elaborarea SNEF au fost avute în vedere principiile recomandate de OECD (2005) în domeniu¹⁰:

Principiul 1:

Educația financiară poate fi definită ca „procesul prin care consumatorii de produse financiare/investitorii își îmbunătățesc nivelul de înțelegere al produselor, conceptelor și riscurilor financiare, urmând ca prin informare, instruire și /sau consultanță obiectivă, aceștia să-și poată dezvolta abilitățile și încrederea în sine necesare pentru a conștientiza riscurile și oportunitățile financiare, pentru a lua decizii informate, pentru a ști unde să caute sprijin și pentru a lua și alte măsuri eficiente de îmbunătățire a nivelului de bunăstare financiară”. Educația financiară depășește astfel furnizarea de informații și sfaturi financiare, care ar trebui reglementate, așa cum este deja adesea cazul, în special pentru protecția clienților financiari (adică consumatorii aflați în relații contractuale).

Principiul 2:

Această consolidare a capacității financiare, bazată pe informații și instrucțiuni financiare adecvate, ar trebui să fie promovată. Educația financiară ar trebui să fie oferită într-un mod corect și imparțial. Programele ar trebui să fie coordonate și dezvoltate cu eficiență.

---

¹⁰ <https://www.oecd.org/finance/financial-education/35108560.pdf>

Principiul 3:

Programele de educație financiară ar trebui să se concentreze pe probleme de înaltă prioritate, care, în funcție de circumstanțele naționale, pot include aspecte importante ale planificării financiare, cum ar fi economii de bază, gestionarea datoriilor private sau asigurări, precum și condițiile prealabile pentru finanțare, precum cunoștințe de matematică financiară elementară și economie. Conștientizarea pensionarii, cu privire la necesitatea de a evalua sistemele de pensii publice sau private, ar trebui încurajată.

Principiul 4:

Educația financiară ar trebui să fie luată în considerare în cadrul reglementărilor administrative și considerată ca un instrument de promovare a creșterii economice, a încrederii și a stabilității, împreună cu reglementarea instituțiilor financiare și protecția consumatorilor (inclusiv reglementarea informării și consilierii financiare). Promovarea educației financiare nu ar trebui să înlocuiască reglementarea financiară, care este esențială pentru protejarea consumatorilor (de exemplu, împotriva fraudei) și pe care educația financiară este de așteptat să o completeze.

Principiul 5:

Ar trebui luate măsuri adecvate atunci când sunt observate deficiențe ale capacității financiare. Alte instrumente de politică de luat în considerare sunt protecția consumatorilor și reglementarea instituțiilor financiare. Fără a limita libertatea de a contracta, mecanismele implicite, care vizează educația financiară inadecvată sau comportamentul pasiv/inert, ar trebui luate în considerare.

Principiul 6:

Rolul instituțiilor financiare în educația financiară ar trebui promovat, ca parte din guvernanță a acestora în ceea ce privește clienții lor financiari. Responsabilitatea instituțiilor financiare ar trebui încurajată, nu numai în furnizarea de informații și consiliere pe probleme financiare, dar și în promovarea conștientizării financiare a clienților, în special pentru angajamente pe termen lung și angajamente care reprezintă o proporție substanțială din veniturile curente și viitoare.

Principiul 7:

Programele de educație financiară ar trebui să fie concepute pentru a satisface nevoile și nivelul de alfabetizare financiară a publicului țintă, precum și să reflecte modul în care publicul țintă preferă să primească informații financiare. Educația financiară ar trebui abordată pe întreg parcursul vieții, ca proces continuu, în special pentru a ține cont de complexitatea crescută a piețelor, a nevoilor variate în diferite etape de viață și a informațiilor din ce în ce mai complexe.

3. Priorități, politici și cadrul legal existente**3.1 Context european**

În condițiile în care țara noastră se află pe ultimul loc în Europa de Sud Est (OECD, 2020) în ceea ce privește nivelul de educație financiară, este de reținut și Raportul de țară al Comisiei

Europene publicat în anul 2020¹¹ care face trimitere la necesitatea existenței în România a unei strategii naționale de alfabetizare financiară.

„A New Vision for Europe’s Capital Markets” – Raport final al Forumului la nivel înalt pentru piața de capital unică” (iunie 2020) formulează o serie de recomandări, invitând Comisia Europeană să urmărească printre altele: recunoașterea educației financiare ca prioritate, stabilirea de competențe (prin dezvoltarea de programe, stabilirea de indicatori de monitorizare etc.) și de mecanisme de cooperare între state, întărirea programelor de finanțare UE care se adresează educației financiare, aplicarea de către UE și statele membre a unor programe destinate populației pentru creșterea nivelului de cunoștințe și abilități financiare.

Totodată, în anul 2020, Uniunea Europeană a inițiat demersuri pentru a stabili un cadru european pentru acest tip de educație, fiind discutate astfel de aspecte în cadrul structurilor europene centrale. Documentul de lucru „Strengthening the financial resilience of households in Europe - Discussion Paper for the Government Expert Group on Retail Financial Services” a avut ca obiect educația financiară, adresându-se în acest context statelor membre, identificând educația financiară ca o necesitate și prioritate prezentă a Comisiei Europene.

În noul cadru comun al UE/OECD-INFE de competențe financiare pentru adulți, publicat în ianuarie 2022 de Comisia Europeană și Rețeaua internațională pentru educație financiară a OECD (OECD-INFE), alfabetizarea funcțională este definită ca "o combinație de conștientizare financiară, cunoștințe, abilități, atitudini și comportamente necesare pentru a lua decizii financiare sănătoase și, în cele din urmă, pentru a obține bunăstarea financiară individuală"¹². Cadrul comun de competențe financiare pentru adulți evidențiază competențele-cheie de care trebuie să dispună o persoană pentru a lua decizii financiare judicioase și se bazează pe competențele definite în cadrul G20/OCDE-INFE de competențe fundamentale privind alfabetizarea financiară a adulților, adaptându-le la contextul UE și integrând competențele digitale și competențele în materie de finanțare durabilă. Acesta va sprijini dezvoltarea de politici publice, programe de alfabetizare financiară și materiale educaționale de către statele membre, instituțiile de învățământ și sectorul financiar. De asemenea, cadrul va sprijini schimbul de bune practici între factorii de decizie politică și părțile interesate din UE. Cadrul de competențe financiare se înscrie în continuarea măsurilor anunțate în *Planul de acțiune din 2020 privind uniunea piețelor de capital*¹³.

De asemenea, un cadru comun al UE/OECD-INFE de competențe financiare pentru copii și tineret este preconizat pentru 2023.

---

¹¹ https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/2020-european_semester_country-report-romania_ro.pdf?fbclid=IwAR0mGjZOodEC0o6-HhoI_z0rDJnt4Saw4Ek3XOhhoKyp-5RjxU0P2Omtjk (pag.37)

¹² European Union/OECD (2022), Financial competence framework for adults in the European Union, pag.71, Recommendation of the OECD Council on Financial Literacy, 29 October 2020

¹³ [Action 7 - Empowering citizens through financial literacy \(europa.eu\)](#)

3.2 Context național

Cercetarea de piață „Sistemul bancar în percepția românilor: creditarea și incluziunea financiară a românilor”¹⁴, realizată în luna iulie 2022 de Institutul Român pentru Evaluare și Strategie (IRES) și comandată de Asociația Română a Băncilor, relevă că 71% dintre români sunt foarte mulțumiți și destul de mulțumiți de nivelul de trai, în timp ce 28% se declară destul de nemulțumiți și foarte nemulțumiți, diferența de 1% fiind reprezentată de non-răspunsuri. Aproximativ 80% dintre tinerii cu vârsta între 18-35 de ani se declară cei mai mulțumiți de nivelul de trai, în funcție de studii cei mai mulțumiți fiind cei cu studii superioare în proporție de 83%. Românii cu vârsta între 51-65 de ani, cu studii elementare, sunt cei mai nemulțumiți de nivelul de trai. Doi din trei români (65%) se declară foarte mulțumiți și destul de mulțumiți de banii pe care îi dețin. Tinerii cu vârsta între 18-35 de ani sunt cei mai mulțumiți de banii pe care îi au, la polul opus fiind situați românii cu vârsta de peste 65 de ani.

Nivelul de educație financiară poate fi interpretat și prin modalitatea în care românii aleg să țină evidența cheltuielilor și veniturilor lunare. Astfel, cercetarea relevă că un român din patru (26%) nu ține deloc evidența, 40% țin evidența în minte, 19% țin pe agendă sau hârtie, 12% folosesc o aplicație de Internet/ Mobile banking și 7% utilizează o aplicație pe telefon, întrebarea fiind cu răspuns multiplu.

Cercetarea reflectă un interes sporit pentru economisire, astfel că două treimi dintre românii care utilizează produse și servicii bancare (68% în rândul adulților) au intenția să economisească în următoarele 12 luni. Tinerii cu vârsta între 18-35 de ani cu studii superioare sunt cei mai interesați să economisească, în proporție de 80%.

În 2021, un studiu Unlock Market Research, comandat de BCR¹⁵, arăta că pentru 1 din 5 români, situația financiară este cel mai important aspect al vieții lor. Însă doar 1 din 4 se declară mulțumiți de aceasta. Jumătate dintre români (52%) preferă să ceară sfaturi de la familie și prieteni, în timp ce doar un sfert (24%) apelează la un expert. Lipsa unui sfat specializat îi expune la vulnerabilități și asta se simte în viața de zi cu zi: 71% au cumpărat lucruri de care nu aveau nevoie doar pentru că erau ieftine 65% au cumpărat impulsiv fără o planificare financiară atentă doar 38% dintre români își urmăresc cheltuielile și le prioritizează corect. Mai mult, 58% recunosc că nu au avut acces la informații financiare sau interes pentru a-și îmbunătăți nivelul de educație financiară. Sănătatea (75%) și nevoile de bază, precum mâncarea și utilitățile (73%), sunt categoriile pentru care românii își prioritizează cheltuielile și depun toate eforturile pentru a se asigura că sunt acoperite. Educația (30%) și petrecerea timpului liber (27%) reprezintă priorități secundare, în timp ce alte domenii, precum hobby-urile (16%), întâlnirile sociale (18%) și divertismentul (7%), sunt considerate mai puțin prioritare în ceea ce privește cheltuielile. În scopul creșterii educației financiare prin implementarea de politici și reforme care să ofere reziliență economiei și să

---

¹⁴ <https://www.arb.ro/67-dintre-romanii-care-utilizeaza-produse-si-servicii-bancare-intentioneaza-sa-economiseasca-in-urmatoarele-12-luni/>

¹⁵ <https://www.bcr.ro/ro/presa/informatii-de-presa/2021/09/21/Studiu-BCR-Doar-38-procente-dintre-romani-isi-urmaresc-cheltuielile-si-le-prioritizeaza-corect>

modernizeze România, una dintre țintele 2030 ale „Strategiei naționale pentru dezvoltarea durabilă a României 2030”, adoptată de Guvernul României în 2018, este creșterea nivelului de educație financiară a cetățenilor.

Un studiu foarte recent (2022) privind *Bunăstarea financiară și alfabetizarea financiară în România*¹⁶ analizează bunăstarea financiară și determinanții acesteia, inclusiv alfabetizarea financiară, abordând principalii factori care conduc la nivelul scăzut de incluziune financiară și interdependența dintre dezvoltarea sistemului financiar și educația financiară. Rezultatele cercetării au dezvăluit o imagine pesimistă, corelată cu patru deficiențe importante: lipsa resurselor financiare (53% dintre respondenți nu au economisit sau investit, menționând lipsa resurselor financiare drept cauză principală), lipsa abilităților și cunoștințelor financiare (92% din populația României este analfabetă din punct de vedere financiar), lipsa de încredere în instituțiile financiare (27% dintre respondenți au o preferință specifică pentru economisirea în numerar), reticența de a primi informații (39% dintre respondenți au declarat că nu sunt interesați să primească informații financiare). În ansamblu, rezultatele subliniază faptul că bunăstarea financiară este distribuită inegal între indivizi, sugerând existența unei capcane a sărăciei, alimentată continuu de deficiențe economice structurale: în absența unor politici publice eficiente, persoanele fără educație și cu venituri mici nu au acces la informații, fiind incapabile de a economisi/ investi și participa la sistemul financiar. Pe baza datelor, studiul propune o serie de recomandări instituționale și de politică publică, care vizează îmbunătățirea inițiativelor de educație financiară, inclusiv elaborarea unei strategii naționale de educație financiară.

Totodată este de reținut și faptul că un alt instrument important pentru menținerea solidității economiei îl reprezintă politica fiscală, care împreună cu politica financiară influențează economia, dar în moduri diferite. Politica fiscală se referă la deciziile de natură economică adoptate de autoritățile guvernamentale. Acestea din urmă pot decide să cheltuiască fonduri pentru a furniza servicii publice, a sprijini economia și a reduce inegalitățile. Fondurile pot fi obținute din taxe sau prin împrumuturi pe piețele financiare. În contextul noilor provocări este nevoie de o coordonare a politicii financiare și a celei fiscale pentru asigurarea bunei funcționări a economiei, întrucât interacțiunea dintre cele două este foarte importantă.

Transformările majore din societatea noastră au influențat modul în care funcționează economia. În acest sens MF prin ANAF se concentrează în reformele sale și pe dezvoltarea unei relații corecte și transparente cu cetățenii, având în vedere că cei mai mulți contribuabili sunt de bună credință și doresc să se conformeze.

În anul 2022, MF prin ANAF a coordonat proiectul Quick Wins 8 ”Efectuarea de campanii de conștientizare a contribuabililor privind serviciile oferite contribuabililor” care a avut ca scop promovarea unei culturi prin care conformarea fiscală voluntară să fie percepută drept o atitudine corectă, în care plata taxelor este atât o obligație legală, cât și un act de responsabilitate socială.

---

¹⁶ https://cdn.edupedu.ro/wp-content/uploads/2022/04/Buna%CC%86stare_financiara%CC%86_alfabetizare_financiara%CC%86_Roma%CC%82nia.pdf

Prin urmare, se constată că este necesar ca educația financiară a tinerilor (viitori contribuabili) să conțină și o componentă de educație în domeniul fiscal. În acest context, în anul 2022, ANAF a susținut în universități, la nivel național, prezentări în care au fost abordate subiecte precum rolul și importanța ANAF în societate, dezvoltarea României pe baza taxelor și impozitelor colectate, precum și serviciile electronice oferite de instituție prin intermediul cărora contribuabilii își pot îndeplini obligațiile fiscale.

3.3 Considerații privind situația economico – financiară a României

Observații generale

Banca Mondială a clasificat pentru prima dată România ca fiind o țară cu venituri ridicate, pe baza datelor din 2019. Cu toate acestea, criza declanșată de pandemie a readus țara în grupul celor cu venituri medii superioare în 2021. Pe termen mediu și lung, România trebuie să abordeze constrângerile sale structurale, inclusiv nivelul ridicat de inegalitate, precum și fundamentul precar de creștere economică. Acest fundament este cauzat, conform unei analize a Băncii Mondiale, inclusiv provocări în ceea ce privește cantitatea și calitatea muncii, datorate, în principal, deficiențelor referitoare la calitatea și incluziunea educației, dar și lipsei unor competențe critice, printre care se numără și educația financiară¹⁷.

Conform Raportului de Stabilitate al BNR din luna decembrie 2022, “riscurile la adresa stabilității financiare s-au intensificat de la data raportului anterior (iunie 2022), ca urmare a creșterii incertitudinilor privind evoluțiile economice și financiare, pe fondul accentuării tensiunilor geopolitice și continuării războiului din Ucraina, precum și al înăsprii condițiilor financiare în contextul proceselor de reajustare a conduitelor de politică monetară ale băncilor centrale la nivel global”.

Digitalizarea la nivelul economiei are spațiu amplu de îmbunătățire, România fiind a treia cea mai puțin performantă țară din această perspectivă, în special din punct de vedere al integrării tehnologiilor, dar și al capitalului uman. În anul 2020, o proporție redusă din totalul companiilor din România (6%) a investit în perfecționarea abilităților ICT (Information and Communications Technology) ale personalului, în timp ce media la nivel european se situa la 20 %.

Realizarea de investiții în direcția ameliorării acestei situații poate conduce la o orientare mai amplă a spiritului antreprenorial către domenii care implică un nivel tehnologic sau de cunoaștere mai ridicat, în condițiile în care la momentul actual în componența sectorului companiilor predomină firme care activează în domenii mai puțin intensive din aceste puncte de vedere.

În acest context, îndreptarea într-o mai mare măsură a firmelor către domenii generatoare de valoare adăugată superioară, precum și atragerea de noi investitori către aceste sectoare pot

---

¹⁷ <https://www.worldbank.org/ro/country/romania/overview#1>

contribui atât la transformări cu privire la sustenabilitatea modelului actual de creștere economică, cât și la ameliorarea dezechilibrelor macroeconomice, prin prisma îmbunătățirii soldului balanței comerciale. În plus, orientarea către această direcție ar trebui acompaniată de programe ample de digitalizare, în linie cu noua agendă europeană, prin care să se asigure infrastructura digitală, precum și alfabetizarea digitală în rândul populației, necesare în vederea dezvoltării, precum și a utilizării acestor noi tehnologii.

Pe termen mediu, mai exact de la declanșarea pandemiei, s-a observat accelerarea digitalizării în ceea ce privește modalitatea de utilizare a produselor și serviciilor bancare de către consumatori, ceea ce a însemnat dobândirea de noi competențe financiare și digitale.

Cercetarea de piață "*Sistemul bancar în percepția românilor: creditarea și incluziunea financiară a românilor*"¹⁸ arată că 46% dintre românii utilizatori de servicii bancare au efectuat plăți prin Internet/ Mobile banking, în creștere cu 70% comparativ cu ponderea românilor care realizau plățile de această manieră în decembrie 2020, de 27%. Tendința de trecere de la numerar la *fără numerar* a fost confirmată de modalitatea în care românii efectuează plățile în prezent. În tranzacțiile curente, 4% dintre români utilizează numai cardul, 26% mai mult cardul, 34% numerarul și cardul în egală măsură, 23% mai mult numerar și 13% numai numerar. În urmă cu șase ani, 94% din plățile retail din România se efectuau în numerar. Aproximativ 37% dintre români folosesc mai mult cardul ca înainte de pandemie.

Vulnerabilitățile determinate de problema demografică se manifestă în continuare, pe fondul persistenței sporului natural negativ și al fenomenului migrației din ultimii ani. Îmbătrânirea accentuată a populației, corelată cu creșterea ponderii persoanelor în vârstă dependente de populația activă (17,3 la sută din populația după domiciliu la 1 ianuarie 2021 este reprezentată de persoane în vârstă de peste 65 ani, în creștere cu 0,4 puncte procentuale față de anul anterior), precum și tendința continuă de scădere a populației rezidente (-0,5 la sută în 2021 față de 2020) determină amplificarea tensiunilor la nivelul pieței muncii. În plus, pandemia COVID-19 a dus la creșterea mortalității (+14 la sută în anul 2020 comparativ cu 2019) și diminuarea numărului de nou-născuți (-5 la sută în anul 2020 față de 2019), astfel sporul negativ s-a deteriorat de la o medie lunară de 5 900 de persoane în anul 2019 la 9 880 de persoane în 2020.

În 25 de județe din România, numărul pensionarilor îl depășește pe cel al salariaților, iar un român din patru este pensionar, potrivit cercetării Sistemul bancar în percepția românilor: creditarea și incluziunea financiară a românilor " realizată în luna iulie 2022 de IRES pentru ARB. În acest context, pentru a reduce presiunea asupra populației ocupate și a susține echilibrul pe piața muncii, este esențială îmbunătățirea disponibilității de personal calificat, coroborată cu eficientizarea sistemului educațional, centrat pe pregătirea adecvată a forței de muncă. Îmbunătățirea abilităților digitale și în domeniul noilor tehnologii poate întări capacitatea forței de muncă de a se adapta la schimbările structurale generate de un grad în creștere de automatizare a activităților.

---

¹⁸ <https://www.arb.ro/jumatate-dintre-romanii-utilizatori-de-servicii-bancare-efectueaza-plati-prin-internet-mobile-banking/>

Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OECD) consideră că „pentru susținerea revenirii pe termen mediu și lung, România trebuie să se concentreze pe o implementare eficientă a Planului Național de Redresare și Reziliență finanțat de Uniunea Europeană. Reformele trebuie să se axeze și pe reluarea creșterii productivității, pe crearea de locuri de muncă și pe dezvoltarea competențelor, consolidând statul de drept și finanțele publice.

În mod special, o concurență mai puternică și un cadru de reglementare cu proceduri mai simple pentru înființarea și închiderea firmelor ar ajuta companiile eficiente să prospere, să investească și să adopte noi tehnologii. Investițiile în tranziția ecologică și digitală ar fi încă un factor care ar stimula potențialul de creștere al României, ajutând în același timp țara să se apropie de țintele climatice fixate.

Îmbunătățirea calității oportunităților și a mobilității sociale este de asemenea importantă. În ciuda unei scăderi constante a numărului de persoane trăind în sărăcie în ultimii ani, procentul de români care trăiesc cu mai puțin de jumătate din venitul mediu este la nivelul de 17%, față de media OECD de 12%. România este în urma celor mai multe țări din cadrul OECD când vine vorba de asigurarea accesului la educație de înaltă calitate, sănătate, locuințe și transport.

Se observă disparități la nivel regional în ceea ce privește venitul mediu lunar pe persoană. Astfel, diferența dintre București Ilfov (3.099 lei) și următoarea regiune din topul veniturilor totale, anume regiunea Centru (2.176 lei) este de aproape 1.000 lei. În comparație cu Regiunea Nord Est, diferența este dublă, venitul mediu lunar pe persoană fiind de 1.532 lei. Dacă luăm în considerare doar salariații, se înregistrează o creștere a veniturilor medii lunare. Singura constantă o reprezintă cei doi poli, anume București Ilfov (3.579 lei) și Nord Est (2.140 lei), diferența dintre poli veniturilor medii lunare fiind de această dată de 1.439 lei. Pandemia a adâncit inegalitățile, fiind afectate cel mai mult grupurile vulnerabile, în special tinerii, femeile și comunitățile de romi. Este foarte important să se utilizeze educația și formarea pentru a introduce mai mulți lucrători necalificați pe piața muncii cu forme legale. Aplicarea mai multor politici active pe piața muncii și îmbunătățirea accesului la școli vocaționale bune și la educație de calitate pentru adulți ar contribui la eliminarea neconcordanțelor dintre cererea și oferta din acest domeniu. Îmbunătățirea competențelor și a oportunităților de muncă ar ajuta, de asemenea, la reducerea fluxului de emigranți români, care a afectat deja dezvoltarea economică prin crize în ceea ce privește forța de muncă și competențele.”¹⁹

Contextul economic al ultimilor ani a fost puternic influențat de efectele măsurilor de combatere a răspândirii pandemiei generate de coronavirusul Sars-Cov2 și ale celor de redresare economică, la care s-au adăugat efectele crizei resurselor energice și ale conflictului din Ucraina. În anul 2021, economia României a crescut cu 5,8%, unul dintre cele mai ridicate ritmuri de creștere din rândul statelor membre UE (în zona euro și la nivelul UE, PIB real a crescut cu 5,4%). Similar anilor anteriori, contribuția principală la dinamica PIB real a revenit consumului privat (+7,9%). În anul 2022, Produsul Intern Brut a crescut, comparativ cu anul 2021, cu 4,8%, potrivit

---

¹⁹ <https://www.oecd.org/countries/romania/romania-stimularea-productivitatii-si-dezvoltarea-capitalului-uman-vor-genera-crestere-economica-mai-multe-locuri-de-munca-si-venituri-mai-mari.htm>

datelor Institutului Național de Statistică. Pentru anul în curs se prognozează o decelerare a ritmului de creștere economică, comparativ cu anul 2022, pe fondul crizelor suprapuse.²⁰

Deși economia României a crescut relativ constant după criza financiară din 2008, iar „România continuă să se numere printre țările cu ponderi mari ale populației aflate în situație de risc, departe de media UE28 și cu grupuri specifice aflate în situație de vulnerabilitate ridicată precum: copiii și tinerii; locuitorii din mediul rural; persoanele cu dizabilități; persoanele cu un nivel scăzut de școlaritate (maximum gimnaziu), familiile monoparentale care au copil/copii în întreținere, familiile cu copii – în special cele cu trei copii sau mai mult; persoanele vârstnice singure sau dependente, cu nevoi de îngrijire de lungă durată”²¹. Astfel, la sfârșitul anului 2021, 34,4%²² din populația României se afla la limita sărăciei. Observăm că dintre cei aflați în categoria de risc de sărăcie, cei mai mulți sunt tinerii cu vârsta sub 24 de ani. De altfel, tinerii sub 25 de ani reprezintă una dintre categoriile cele mai vulnerabile, aspect subliniat și de Comisia Europeană într-un Raport de țară, dar și de ultimele date ale Institutului Național de Statistică care arată că rata șomajului în rândul tinerilor sub 25 de ani este de 17,4%²³ în 2021, această categorie de vârstă fiind și printre cele mai afectate de efectele economice ale pandemiei COVID-19. Economia informală ocupă o pondere importantă în economie, influențând mai ales persoanele cu venituri mici și cele din zonele defavorizate. Una dintre cauze este reprezentată de lipsa alternativelor reale, la care se adaugă angajatorii care evită plata taxelor și a contribuțiilor sociale în mod deliberat. O altă cauză ar putea fi reprezentată de intervenția guvernamentală insuficientă în explicarea rolului și importanței taxelor și impozitelor în societate, precum și de lipsa educației fiscale din școli.

Sectorul financiar din România

Sectorul financiar este dominat de sectorul bancar. La finele lunii decembrie 2022, în România activau 32 de bănci, 8 dintre acestea fiind sucursale ale unor bănci străine. Din totalul activelor bancare, 68,1% erau deținute de instituții bancare cu capital străin²⁴. Nivelul de intermediere financiară este scăzut în România, ponderea activelor sectorului financiar în PIB fiind de 70,3% în trimestrul III 2022. În cadrul acestor active, activele bancare reprezintă 52,5% din PIB (trimestrul II 2022), una dintre cele mai scăzute ponderi din UE (de exemplu, media acestui procent în țările din regiune este de 116,6%, iar la nivelul UE-27 este de 238,5%)²⁵. La finele lunii decembrie 2022, activele sistemului bancar se cifrau la 701,4 miliarde lei. Indicatorul credite acordate/depozite atrase este de 70,52% la finele anului 2022, ceea ce înseamnă că băncile au suficient spațiu pentru a crește gradul de intermediere financiară pe baze sustenabile. Indicatorii de solvabilitate și de lichiditate ai sistemului bancar arată că este solid și rezilient, fiind plasați peste mediile europene. La finele anului 2022, indicatorul de solvabilitate este de 21,73% în

²⁰ www.insse.ro

²¹ Strategia națională privind incluziunea socială și reducerea sărăciei pentru perioada 2022-2027

²² <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/ddn-20220915-1>

²³ www.insse.ro

²⁴ <https://bnr.ro/Indicatori-agregati-privind-institutiile-de-credit-3368.aspx>

²⁵ BNR – RSF, decembrie 2022

condițiile în care minimul admis este de 8%. Ponderea creditelor neperformante (NPL) s-a deteriorat în România în timpul crizei financiare, de la 2,7% în anul 2008 la 22% în anul 2014. Datorită măsurilor impuse de BNR și aplicate de bănci, rata NPL a scăzut până la nivelul de 2,65% în decembrie 2022²⁶. Potrivit unor indicatori măsurați de Banca Mondială din 3 în 3 ani, incluziunea financiară este scăzută în România²⁷: în anul 2021, doar 69% dintre românii de peste 15 ani dețineau un cont bancar la o instituție financiară (față de 61% în anul 2014). Din analiza datelor Băncii Mondiale în funcție de nivelul de educație, observăm că procentul celor cu educație secundară care dețin un cont bancar este mai mult decât dublu față de cei cu educație primară (76% vs. 37%). Într-un clasament al motivelor pentru care românii nu își fac un cont la bancă, ponderea cea mai mare este a celor care declară că nu au cont curent pentru că altcineva din familie deține unul (29%), le lipsesc fondurile necesare (14%), urmată de lipsa încrederii în instituțiile financiare (12%) și de motivația că serviciile financiare sunt prea scumpe (11%). Pentru a stimula folosirea serviciilor financiare, în anul 2017 a fost aprobată o lege care stabilea nivelul comisioanelor la 0 pentru persoanele vulnerabile (cu venitul mai mic de 60% din salariul mediu la nivel național, adică aproximativ 50% din consumatorii financiar).

- rata de economisire în mod formal este scăzută în România (19% dintre cei care economisesc o fac prin intermediul instituțiilor financiare, comparativ cu ponderea celor care economisesc de 45%);
- 53% dintre persoanele de peste 15 ani dețineau un card bancar în anul 2021;
- 19% dintre persoanele de peste 15 ani au luat împrumut de la o instituție financiară în anul 2021, comparativ cu 26% care au luat împrumut de la familie și prieteni.
- folosirea serviciilor financiare digitale este în creștere, însă utilizarea cash-ului rămâne principala formă de circulație a banilor. Procentul adulților care au folosit plăți digitale în anul 2021 a crescut față de anul 2014 (64% față de 43%), însă doar 61% dintre angajați primesc salariul într-un cont la o instituție financiară.

Numărul de sucursale ale băncilor comerciale, de 26,5 la 100.000 de adulți, se situează peste media UE, de 21. Însă, în ultimii ani, a fost observată o reducere a acestui număr, în special în zona rurală, pe fondul accelerării digitalizării. Planurile băncilor includ înlocuirea unei părți semnificative a numărului de sucursale cu rețele de funcționari bancari, sucursale digitale și vehicule bancare mobile.

Nivelul de îndatorare al gospodăriilor din România a fost de 15,3% din PIB în anul 2018, iar nivelul creditelor ipotecare a fost de 16% din PIB. Deși comparativ cu alte state membre UE nivelul de îndatorare este relativ scăzut, ponderea gospodăriilor îndatorate potențial vulnerabile (nivel scăzut al veniturilor) este relativ ridicată (40%)²⁸.

---

²⁶ BNR – RSF, decembrie 2022

²⁷ The Global Findex Database 2021, www.globalfindex.worldbank.org

²⁸ Financial Education Mapping of Romania, OECD / INFE

Piața financiară nebancară

Piața financiară nebancară a înregistrat o „dublare a volumului activelor din 2014 până în prezent, fiind o componentă a sistemului financiar complexă, în continuă dezvoltare și cu perspective de creștere pentru viitor.”²⁹

Componenta de asigurări din cadrul sectorului financiar nebancar la finalul anului 2021, conform datelor ASF³⁰, în această piață derulau activitate 26 societăți de asigurare-reasigurare și 273 companii de brokeraj. În anul 2021, erau în vigoare un număr 13.359.876 contracte de asigurări generale și 1.450.551 contracte de asigurări de viață. Piața asigurărilor din România este canalizată preponderent pe asigurări generale, preponderent în zona asigurărilor auto. Creșterea gradului de conștientizare și dezvoltare a educației financiare și promovarea produselor de asigurare adaptate nevoilor consumatorilor pot conduce la sporirea încrederii populației în sectorul asigurărilor.

Din punct de vedere al indicatorilor specifici, reținem următoarele repere pentru anul 2021:

- Societățile de asigurări au înregistrat în anul 2021 prime brute subscrise (PBS) în valoare de aproximativ 14,2 miliarde lei, în creștere cu aproximativ 24% față de valorile înregistrate în perioada similară a anului anterior, astfel:
  - primele brute subscrise pentru asigurările generale (AG) sunt în valoare de aproximativ 11,6 miliarde lei, în creștere cu 25% față de anul anterior;
  - primele brute subscrise aferente asigurărilor de viață (AV) sunt în valoare de aproximativ 2,6 miliarde lei, în creștere importantă, de 18% comparativ cu anul 2020.

Se poate concluziona că piața asigurărilor este pe un trend de creștere, valorile înregistrate la sfârșitul anului 2021 întărind o astfel de perspectivă.

O altă componentă a sistemului financiar nebancar este cea a sistemului pensiilor private. Acest segment a cunoscut o evoluție pozitivă încă de la înființarea sa, numărul de participanți fiind în creștere, la fel și activele. La sfârșitul anului 2021, fondurile de pensii private (pilon II și pilon III) înregistrau active totale în valoare de 92,52 miliarde lei, cu 19% mai mult comparativ cu anul 2020. Ca pondere în PIB, activele totale ale sistemului de pensii private (Pilon II și Pilon III) au înregistrat un nivel de 7,84%, în anul 2021. La sfârșitul anului 2021, pe piața pensiilor private activau 10 administratori, 17 fonduri de pensii și 4 depozitari.³¹

A treia componentă a sistemului financiar nebancar este piața de capital. În anul 2021, indicii Bursii de Valori București au avut o evoluție pozitivă. Indicele BET, de referință pentru piața locală de capital, a avut o creștere de peste 33% la 31 decembrie 2021, comparativ cu finalul anului

---

²⁹ <https://www.asfromania.ro/uploads/articole/attachments/61c22508d748d656752824.PDF>

³⁰ <https://www.asfromania.ro/uploads/articole/attachments/62c5400f61bae841556987.pdf>

³¹ <https://www.asfromania.ro/uploads/articole/attachments/62c5400f61bae841556987.pdf>

2020. La sfârșitul anului 2021, capitalizarea bursieră de pe piața Reglementată a atins nivelul de 229,08 miliarde lei, în creștere cu aproximativ 48% față de sfârșitul anului 2020.³²

Începând cu anul 2020 Ministerul Finanțelor a reluat programul de titluri de stat destinate populației FIDELIS prin care persoanele fizice pot subscrie trimestrial titluri de stat denumite în lei și euro prin intermediul unui sindicat bancar format din Banca Transilvania/BT Capital Partners, BCR, BRD și Alpha Bank și a participanților eligibili (societate de investiții financiare sau instituție de credit acceptată ca participant la sistemul de tranzacționare al Bursei de Valori București). Titlurile de stat emise în cadrul acestui Program sunt listate la Bursa de Valori București putând fi tranzacționate înainte de scadență.

Complementar, începând cu anul 2018, Ministerul Finanțelor derulează și programul de titluri de stat destinate populației TEZAUR prin care persoanele fizice pot achiziționa lunar titluri de stat de la unitățile trezoreriei statului și oficiile poștale ale Companiei Naționale Poșta Română S.A.

Suplimentar scopului de asigurare a surselor de finanțare a Statului și de diversificare a bazei de investitori, programele de titluri de stat destinate populației au și rolul de a oferi populației o variantă de economisire sau investire. Implicite, acțiunile de promovare a acestor oferte prin diverse canale de comunicare (media, conferințe și evenimente locale) au avut un rol important în creșterea educației financiare. Succesul inițiativei a fost observat prin creșterea constantă a sumelor investite și a numărului de investitori, dacă la debutul programului Tezaur în anul 2018 suma subscrisă a fost de aproximativ 2 miliarde lei, în anul 2022 suma investită în cele două programe (Tezaur și Fidelis) a fost de peste 18 miliarde lei.

3.4 Evaluarea nivelului actual de educație financiară în România

Cel mai recent studiu disponibil cu privire la nivelul de alfabetizare financiară în rândul populației din România a fost desfășurat de OECD. Ca parte a programului de asistență tehnică, finanțat de Ministerul de Finanțe din Olanda „Technical assistance project for financial education in the Constituency Program of the Netherlands Ministry of Finance”, OECD a efectuat în anul 2019 un studiu privind nivelul de alfabetizare financiară în rândul populației adulte din următoarele țări: Bulgaria, Croația, Georgia, Macedonia de Nord, Muntenegru, Moldova, România³³. Rezultatele acestui studiu au fost încorporate și în raportul publicat de OECD în anul 2020 „OECD / INFE International Survey of Adult Financial Literacy”, cu privire la nivelul de alfabetizare financiară în rândul populației adulte din 26 de țări³⁴. Astfel, România are la dispoziție atât o

---

³² [6267b18cdcc72653798691.pdf \(asfromania.ro\)](#)

³³ Financial Literacy of Adults in South East Europe

³⁴ Austria, Bulgaria, Columbia, Croația, Republica Cehă, Estonia, Franța, Georgia, Germania, Hong Kong, China, Ungaria, Indonezia, Italia, Coreea de Sud, Malaezia, Malta, Moldova, Muntenegru, Peru, Polonia, Portugalia, Macedonia de Nord, România, Rusia, Slovenia și Thailanda.

analiză comparativă cu țările din Sud-Estul Europei („SEE“) cât și o analiză comparativă cu economii mai avansate, cum ar fi Italia, Austria sau Germania.

Raportul OECD arată că la nivelul celor 26 de țări (din Asia, Europa și America Latină, inclusiv 12 țări membre OECD) care au fost incluse în studiu, scorul mediu obținut de cei 125 787 de respondenți cu vârste de peste 18 ani a fost de 12,7 dintr-un total maxim posibil de 21, ceea ce demonstrează că există loc pentru îmbunătățiri, care diferă de la țară la țară – în unele se menționează probleme de cunoștințe, în timp ce în altele - aspecte care țin de comportamente.

Demersul s-a bazat pe un set de instrumente și metodologia organizației pentru colectarea și interpretarea datelor comparabile și a fost segmentat pentru populația adultă (peste vârsta de 18 ani), eșantionul minim fiind stabilit la 1000 de respondenți (România participând cu 1060 de persoane).

Ca secțiuni, studiul a vizat cunoștințele , atitudinea și comportamentul financiar, întrebările adresate acoperind următoarele domenii:

- Calculul valorii în timp a banilor
- Înțelegerea conceptului de plată a dobânzii pentru un credit
- Calcularea dobânzii simple
- Înțelegerea conceptului de dobândă simplă și dobândă compusă
- Înțelegerea conceptului de risc și randament
- Ce este inflația
- Ce înseamnă diversificarea riscului

OECD atrage de asemenea atenția asupra efectelor pandemiei Covid-19 care a generat, pe lângă temerile legate de sănătate, o serie de incertitudini financiare (ce decurg în principal din închiderea temporară a companiilor și instituțiilor), instabilitate sporită a piețelor de capital, volatilitate și nesiguranță în creștere cu privire și la alte variabile economice. Toate acestea au provocat pe scară largă pierderi financiare pentru angajați și antreprenori, întâzieri în plata facturilor, precum și neîndeplinirea altor obligații financiare. Această situație delicată a contribuit la creșterea riscului de a fi victimă a înșelătoriilor, corupției și fraudelor. Totodată s-a amplificat tendința de a se lua decizii financiare pripite pe termen scurt, cum ar fi utilizarea masivă a economiilor, retragerea investițiilor și a diferitelor fonduri pentru a sprijini consumul pe termen scurt și mediu. Pentru actorii politico-economici, pandemia COVID-19 a determinat poziționarea aspectelor legate de reziliența financiară ca prioritate a agendei de lucru și a creat cadrul administrativ propice pentru a se concentra asupra elementelor legate de dezvoltarea competențelor financiare.

Conform studiilor OECD menționate anterior, în anul 2020 România a obținut cel mai scăzut scor în ceea ce privește cunoștințele în domeniul financiar din regiunea SEE, de 11,2, dar peste al celui obținut de Italia (conform acestui studiu, în eșantionul selectat de țări, Italia se situează pe ultimul loc și România pe penultimul loc), de 11,1. În ceea ce privește scorul aferent comportamentelor financiare, Romania a obținut rezultate sub media înregistrată la nivelul SEE, dar s-a clasat peste țări cum ar fi Italia, Muntenegru sau Columbia. România a reușit să se încadreze

în media de la nivelul SEE cu scorul obținut în privința atitudinilor financiare și ușor sub media înregistrată la nivelul celor 26 de țări analizate de OECD.

Punctajul înregistrat în privința cunoștințelor în domeniul financiar arată că o parte semnificativă a persoanelor incluse în eșantionul studiat nu înțelege concepte de bază cum ar fi diversificarea riscului, dobânda simplă și dobânda compusă, valoarea în timp a banilor, calculul dobânzii simple. Cu o rată de răspunsuri corecte de numai 49%, România se situează cu 9% sub media de răspunsuri corecte înregistrată în Regiunea SEE și cu 14.5% sub media de răspunsuri corecte înregistrate în eșantionul extins de 26 de țări.

România înregistrează una dintre cele mai ridicate rate din regiunea SEE pentru un comportament neadecvat din punct de vedere financiar, cum ar fi cumpărăturile impulsive (numai 67% au declarat ca au efectuat cumpărături cumpătate), faptul că nu realizează economii în mod activ și nu își stabilesc obiective (27% au răspuns că nu realizează economii în mod activ și nu își stabilesc obiective) și că nu monitorizează chestiunile financiare. În cazul României sunt observate și comportamente pozitive, cum ar fi rate ridicate (68% comparativ cu media de 63% a Regiunii SEE) de respondenți care au declarat că sunt responsabili pentru deciziile financiare și își organizează un buget, iar 80% dintre respondenți au declarat că își plătesc facturile la timp, situându-se ușor sub media Regiunii SEE de 81%.

Din perspectiva evaluării atitudinii și comportamentului, studiile cuprind și evaluarea din punctul de vedere al conștientizării existenței, alegerii și deținerii de produse financiare. În ceea ce privește conștientizarea existenței produselor financiare, România se situează pe locul al doilea, după Muntenegru, 87% dintre respondenți cunoscând cel puțin 5 produse financiare. Referitor la alegerea de produse financiare în mod activ și măsura în care respondenții au tendința de a apela la prieteni și familie pentru furnizarea de servicii în sectorul financiar (de exemplu, împrumut sau economii), România se situează ușor sub media SEE, numai 32% dintre respondenți afirmând că au ales de curând un produs financiar (comparativ cu 37%, media în Regiunea SEE). Studiul arată că, în privința deținerii de produse financiare, România se situează peste media SEE, în poziție intermediară în ceea ce privește deținerea unui produs de creditare, a unui produs de asigurare sau a unui instrument de plată³⁵ și pe o poziție inferioară în ceea ce privește investițiile pentru economisire sau un produs pentru perioada de pensionare.

Bunăstarea financiară a fost evaluată pe baza unei serii de întrebări și afirmații care aveau ca scop identificarea modului în care respondenții evaluează situația lor financiară, cum interferează finanțele cu modul lor de viață, cât de mare este gradul lor de îndatorare și, în cele din urmă, cât de ușor pot adulții să trăiască fără a se gândi la bani. Dintre țările analizate în Regiunea SEE, românii sunt cel mai puțin nemulțumiți de situația lor financiară curentă și îngrijorați că banii nu le vor ajunge³⁶. Rezultate similare au fost obținute în ceea ce privește îngrijorarea oamenilor

---

³⁵ Respondenții au fost întrebați dacă dețin un cont curent, o facilitare de plata cu telefonul mobil atașată unui card de debit sau un card de plăți

³⁶ 34% dintre romani nu au fost de acord cu afirmația „Sunt mulțumit de situația mea financiară actuală”, comparativ cu media SEE de 41%

privind plata cheltuielilor curente³⁷ și a faptului că aceștia consideră că banii le controlează viața și pe oameni în general. În aceeași linie cu restul țărilor analizate din Regiunea SEE, numai 14% fiind de acord cu afirmația că sunt prea îndatorați, cu puțin sub media SEE de 15%.

Rata populației aflată în risc de sărăcie sau excluziune socială³⁸ a fost de 34,4% în anul 2021, cea mai ridicată din Uniunea Europeană. De menționat că valoarea acestui indicator se înrăutățește în cazul zonelor rurale sau marginalizate comparativ cu cele urbane. De asemenea, există posibilitatea ca situația financiară a acestei categorii de persoane să se deterioreze și mai mult în viitor.

Deși Comisia Europeană a evaluat, în anul 2018, sistemul de pensii din România ca fiind satisfăcător, există îngrijorări serioase cu privire la creșterea ratei de dependență a populației vârstnice³⁹, ocuparea forței de muncă fără forme legale și scăderea populației:

- Conform estimărilor CFA România⁴⁰, până în anul 2030, numărul pensionarilor va depăși numărul de angajați cu 0,32 milioane și deficitul sistemului de pensii va fi de aproximativ 1,45% din PIB;
- Forța de muncă ocupată fără forme legale reprezintă 20%-50% din forța de muncă din România, în funcție de definiția folosită, conform misiunii Programului FMI și al Băncii Mondiale de evaluare a sectorului financiar (FSAP) în România;
- Conform estimărilor Eurostat și ale Institutului Național de Statistică, declinul populației este o tendință continuă în ultimii 30 de ani și va continua, atingând 18 milioane în anul 2030 și 12-14 milioane în anul 2060⁴¹. Principalele cauze ale acestei tendințe descendente sunt rata scăzută de natalitate și rata crescută de migrație. Emigrarea persoanelor înalt calificate aduce un plus de presiune asupra sistemului de pensii din România, de tipul PAYG, bazat pe solidaritatea între generații.

Sustenabilitatea sistemului PAYG este o problemă la nivel global, însă ocuparea forței de muncă fără forme legale și rata migrației, care se numără printre cele mai ridicate din Uniunea Europeană, intensifică această problemă în cazul României. Fără numeroase soluții practice disponibile în prezent, se pare că pensionarii vor fi nevoiți să își acopere cheltuielile din economii, statul putând să le asigure numai un venit minim. Prin urmare, îmbunătățirea nivelului de cunoștințe financiare și a gradului de conștientizare a importanței planificării în avans pentru perioada de pensionare se va număra printre obiectivele SNEF.

---

³⁷ Numai 40% dintre respondenți sunt îngrijorați de plata cheltuielilor curente comparativ cu media SEE de 59%

³⁸ Sursa: statistica Eurostat

³⁹ raportul dintre numărul persoanelor peste 65 de ani și populația de vârstă activă

⁴⁰ Viitorul sistemului de pensii din România – estimările iau în considerare o creștere a PIB cu 5,5%, o creștere a punctului de pensie pentru a-l adapta la rata inflației începând cu anul 2021, estimarea INS privind populația, numărul de angajați și numărul persoanelor cu vârsta de peste 65 de ani

⁴¹ Sursa: INS

În urma aderării României la Uniunea Europeană în anul 2007, emigrația persoanelor înalt calificate a crescut rapid⁴², conducând la apariția unui deficit important de muncitori calificați în România. Migrația a avut și un efect pozitiv asupra economiei naționale. De obicei, familiile emigranților rămân în România și primesc periodic din afara țării diferite sume de bani. Nivelul remitențelor a atins 2% din PIB în anul 2017, ceea ce a contribuit la o creștere a consumului pe plan național și a accesului la educație.

Pe măsură ce emigranții acumulează capital financiar, uman și relațional în țările mai dezvoltate din Vestul Europei și își satisfac nevoile de bază, aceștia au tendința să investească în activități de producție în România. Experiența de muncă obținută în afara țării este corelată cu un comportament în spirit antreprenorial. În același timp, motivul pentru care emigranții trimit sume de bani în țară a evoluat de-a lungul timpului. Dacă, inițial, banii erau trimiși pentru a ajuta familiile să acopere cheltuielile zilnice, treptat, destinația acestora s-a modificat către scopuri productive, cum ar fi investițiile și dezvoltarea de mici afaceri.

În conformitate cu OECD /INFE, educația financiară în contextul specific al întreprinderilor mici și mijlocii („IMM”) se definește ca fiind „combinația de conștientizare, cunoștințe, abilități, atitudini și comportamente pe care un potențial antreprenor sau un proprietar sau manager al unei întreprinderi micro, mică sau medie ar trebui să le dețină pentru a lua decizii financiare eficiente de a începe o afacere, de a conduce o afacere și, în cele din urmă, de a asigura sustenabilitatea și creșterea”. Pe baza sondajului OECD din anul 2020 cu privire la nivelul de alfabetizare financiară observat în rândul populației adulte din România, proprietarii și managerii de IMM-uri din România au înregistrat scoruri mai ridicate în privința cunoștințelor și comportamentului financiar comparativ cu restul grupului inclus în sondaj, însă se situează în urma tuturor celorlalte țări din regiunea SEE prezente în eșantion în ceea ce privește scorurile obținute în cazul cunoștințelor și atitudinilor cu privire la aspecte financiare. Aceste rezultate sunt corelate cu restul statisticilor privind IMM-urile, România înregistrează cel mai redus număr de IMM-uri la 1.000 de adulți comparativ cu țări similare (respectiv, Bulgaria, Ungaria și Polonia)⁴³.

IMM-urile din România reprezintă două treimi din ocuparea forței de muncă (65,8%) și 99,7% din numărul total al societăților din România.⁴⁴

Creșterea nivelului educației financiare în rândul proprietarilor și managerilor de IMM-uri ar putea avea un efect pozitiv asupra accesului la finanțare al acestor entități, a sustenabilității afacerii și a calității întreprinderilor de tip start-up. Programele de educație financiară care țintesc IMM-urile ar trebui să se axeze pe furnizarea unui nivel optim de cunoștințe în domeniul financiar pentru conducerea întreprinderilor (cunoștințe de bază de contabilitate, gestionarea fluxurilor de numerar, produsele financiare disponibile etc.).

---

⁴²<https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/9789264204928-en.pdf?expires=1562255612&id=id&accname=ocid84004878&checksum=42EB0F406CC8AE787999F290D354B07A>

⁴³ Sursa: OECD 2018

⁴⁴ 2021 SBA („Small Business Act”) Fact Sheet Romania

3.5 Priorități actuale pentru educația financiară

Promovarea unei educații de calitate și a oportunităților de învățare de-a lungul vieții, accesibilă tuturor, reprezintă unul dintre obiectivele enunțate în cadrul Strategiei Naționale pentru Dezvoltarea Durabilă a României 2030. Această „strategie se adresează în principal următoarelor domenii: accesul tuturor copiilor la educație timpurie, învățământ primar și secundar echitabil și calitativ, care să conducă la rezultate relevante și eficiente, creșterea substanțială a numărului de tineri și adulți care dețin competențe profesionale relevante, care să faciliteze angajarea la locuri de muncă decente și antreprenoriatul”.⁴⁵

Pentru a îmbunătăți sistemul de educație în România, prioritățile care au termen de îndeplinire anul 2030 vizează, în contextul creșterii nivelului de educație financiară, un învățământ axat pe competențe și centrat pe nevoile elevului, căruia să îi fie oferită o mai mare libertate în definirea priorităților de studiu. Totodată, este important ca toți elevii să dobândească cunoștințele și competențele necesare pentru promovarea dezvoltării durabile.

De asemenea, cel mai amplu proiect de reformă a educației din România, Proiectul “*România Educată*”, inițiat și dezvoltat de Președintele României, vizează, în perioada 2021-2030, modernizarea învățământului românesc prin legiferarea unui nou model de guvernare în educație, capabil să răspundă nevoilor educaționale și economice ale unei lumi moderne, globale, competitive, puternic tehnologizate și digitalizate.

Țintele strategice ale Proiectului “*România Educată*” au în vedere asigurarea accesului la un învățământ incluziv și de calitate, reducerea abandonului școlar, creșterea participării la învățământul terțiar, corelarea ofertei de competențe cu nevoile economiei, participarea adulților la programe de formare, digitalizarea și construirea unei infrastructuri educaționale mai adaptate nevoilor comunităților.

Proiectul “*România Educată*” conturează un ansamblu de politici și un model de guvernare în sistemul național de educație, pentru formarea competențelor de bază ale elevilor, studenților precum și ale cadrelor didactice. Prin implementarea măsurilor și acțiunilor preconizate, se urmărește, așadar, formarea de elevi și studenți alfabetizați funcțional, care gândesc critic și autonom, au noțiuni de bază de cultură generală, sunt toleranți, au trecut printr-un proces adecvat de consiliere și de dezvoltare personală și profesională, sunt capabili să ia decizii, și-au definit un set de țeluri și știu/pot să și le urmărească.

Existența unui echilibru între cunoștințele teoretice și practice, corelarea informațiilor teoretice cu experiențele cotidiene de viață, asigurarea stării de bine a copiilor, elevilor și studenților reprezintă deziderate ale reformei educației din România, centrată pe dezvoltarea de

---

⁴⁵ <https://www.edu.ro/sites/default/files/Strategia-nationala-pentru-dezvoltarea-durabila-a-Rom%C3%A2niei-2030.pdf>

competențe, inclusiv digitale, de orientare socio-profesională, civice, de antreprenariat, de integrare în societate și pe piața muncii.

Astfel, la finalizarea învățământului liceal, respectiv a învățământului superior, elevii și studenții vor putea:

- să înțeleagă modul în care funcționează comunitatea locală, națională și europeană și principiile guvernantei;
- să ia decizii pentru sănătatea lor;
- să rezolve probleme cu care se confruntă la școală, în familie, în timpul liber (ex. protejarea mediului);
- să utilizeze cunoștințele științifice acumulate, pentru a înțelege aspecte ale vieții (ex. fenomene meteorologice, pandemii etc.);
- să ia decizii cu privire la propriul parcurs de învățare;
- să identifice legăturile dintre curriculumul școlar și viața reală și să transfere cunoștințele și competențele deprinse în/la școală în viața de zi cu zi;
- să utilizeze instrumente digitale și tehnologia informației în viața cotidiană și în procesele educaționale;
- să aibă capacitate de analiză și de sinteză;
- să lucreze într-un mediu multicultural, folosesc tehnici de muncă intelectuală în mod independent;
- să dețină abilități sociale bazate pe un sistem de valori;
- să înțeleagă evoluțiile pieței muncii, pe care să le integrează în alegeri personale de calitate.

În acest context, de centrare a reformei educației pe dezvoltarea de competențe, educația financiară reprezintă o oportunitate educațională de creare de competențe extrem de utile pentru viață: competențe de administrare a bugetului personal, de gestionare/economisire a resurselor, de inițiere/derulare a unor proiecte de start-up și antreprenariat. Educația financiară promovează următoarele valori și atitudini: participare și integrare școlară, profesională, socială, atitudini active cu privire la cariera personală, conștientizarea valorii personale pe piața forței de muncă, capacitate decizională, tendință pentru dezvoltare personală continuă, responsabilitate în privința statutului în lume, prin prisma gestionării unui buget în mod rațional și eficient pentru bunăstarea individuală în societate.

3.6 Cadrul juridic actual pentru educație financiară

Cadrul legal existent, în plan național, permite realizarea educației economico-financiare la nivelul învățământului preuniversitar, atât sub forma *educației formale–curriculare* cât și a educației *non-formale–extracurriculare*, după cum urmează:

Educația Formală–Curriculară

Referitor la *educația formală–curriculară*, ca învățare sistematică, structurată și gradată cronologic, realizată în instituții specializate de învățământ pentru diferite nivele (primar, învățământ secundar inferior/gimnazial, învățământ secundar superior/liceal), de către diferite categorii de profesori, aceasta se identifică, în ultimă instanță, cu dimensiunea curriculară a educației economico-financiare.

Cu referire strict la *educația financiară*, în România, din perspectivă curriculară, elemente ale acestui tip de educație sunt prezente, prin teme explicite sau prin teme integrate, în special, în cadrul actualului curriculum pentru gimnaziu, prin disciplina *Educație socială - Educație economico-financiară*, la (clasa a VIII-a), precum și în cadrul disciplinelor socio-umane, deja existente, de la nivelul ciclului liceal: *Educație antreprenorială* (clasa a X-a), *Economie* (clasa a XI-a), *Economie aplicată* (numai la filiera tehnologică, la clasa a XII-a) *ca discipline de trunchi comun/obligatorii*.

De asemenea, sistemul educațional preuniversitar beneficiază de o ofertă completă de cursuri de *Educație financiară, ca disciplină opțională inclusă în cadrul ofertei naționale de programe școlare*, pentru toate nivelurile de învățământ, respectiv la nivelul învățământului primar, gimnazial și liceal.

- Programa pentru disciplina *Educație financiară-primar*, aprobată prin OMEN nr. 4887/26.08.2013 (disciplina beneficiază și de un pachet educațional care include manual, caietul elevului și ghidul învățătorului).
- Programa pentru disciplina *Educație financiară-gimnaziu*, aprobată prin OMECTS nr. 5817/06.12.2010.
- Programa pentru disciplina *Educație financiară-liceu*, aprobată prin OMECTS nr. 5817/06.12.2010.

În acest context, menționăm în mod special faptul că, Ministerul Educației a avut în vedere începând cu anul 2016, în cadrul dezvoltărilor curriculare, menținerea și amplificarea elementelor deja existente referitoare la *educația financiară*. În acest sens, în conformitate cu prevederile Anexei 2 la *OMENCS nr. 3590/05.04.2016 privind aprobarea planurilor-cadru de învățământ pentru învățământul gimnazial*, în cadrul ariei curriculare *Om și societate* este inclusă disciplina *Educație socială - Educație economico-financiară* care se studiază, la clasa a VIII-a, începând cu anul școlar 2020-2021.

În cadrul programei școlare pentru această disciplină, aprobată prin OMEN nr. 3393 / 28.02.2017, demersul didactic propus este orientat pe dimensiunea economico-financiară și antreprenorială a exercitării cetățeniei. Raportarea elevilor de gimnaziu la aspecte care țin de domeniul economico-financiar este realizată în mod firesc, fiind vizate aspecte esențiale cu care aceștia vin în contact direct sau prin intermediul familiei din care fac parte. În mod similar, în deplină concordanță cu vârsta elevilor, este avută în vedere dezvoltarea spiritului de inițiativă și antreprenoriat; accentul este pus pe realizarea unor planuri de acțiune (personale/ de familie) pentru realizarea unui scop, pe abilitatea persoanei de a transforma ideile în acțiune. Elementul de noutate îl constituie atât studiul disciplinei, ca atare, ca disciplină de trunchi comun, la nivelul

ciclului gimnazial, cât și integrarea dimensiunii economico-financiare și antreprenoriale, ca dimensiune a exercitării cetățeniei active.

În cadrul acestei programe școlare competențele specifice propuse sunt:

- Utilizarea corectă a termenilor specifici educației economico-financiare cu referire la fapte/ evenimente economico-financiare
- Asumarea calității de consumator avizat de bunuri și servicii, de servicii financiare, care își exercită drepturile și responsabilitățile
- Manifestarea interesului pentru identificarea unor modalități de economisire și pentru reducerea risipei de resurse financiare
- Întocmirea, prin lucru în echipă, a unui buget lunar al familiei/personal în scopul exersării buneii gestionări a veniturilor
- Participarea, prin derularea unui proiect pe teme economico-financiare, la investigarea unor probleme specifice grupurilor și comunităților de apartenență
- Elaborarea unui plan de acțiune personal/al familiei, manifestând inițiativă și responsabilitate
- Alegerea responsabilă a unor produse de economisire/ de creditare, a unor mijloace de plată prin compararea avantajelor și riscurilor acestora.

În spiritul implicării elevilor în propria învățare, programa școlară consacră un rol special proiectului educațional. Este creat, în acest fel, un cadru educațional care apropie procesul de predare - învățare - evaluare de viața reală, în care proiectul este un instrument de lucru necesar pentru desfășurarea activității în toate domeniile social-economice. Acest cadru educațional permite învățarea participării prin implicare și nu doar discutând despre participare; este facilitată, de asemenea, dezvoltarea abilităților necesare secolului al XXI-lea: creativitate, gândire critică și sistemică, abilități de comunicare și de colaborare, capacitate de adaptare, responsabilitate, spirit de echipă. Bugetul de timp alocat proiectului reprezintă 25-30% din bugetul total de timp alocat, pe an de studiu, disciplinei.

Începând din anul 2020, Ministerul Educației, Banca Națională a României, Ministerul Finanțelor Publice, Autoritatea de Supraveghere Financiară și Asociația Romană a Băncilor asigură suportul în formarea cadrelor didactice care predau disciplina *Educație socială - Educație economico-financiară*, inclusă în trunchiul comun al planului-cadru pentru clasa a VIII-a, ca materie obligatorie. Conținutul programei la această disciplină prevede metode de economisire, reducerea risipei financiare, întocmirea unui buget lunar pentru cheltuielile de bază sau informații despre creditare.

În ceea ce privește pregătirea cadrelor didactice care predau aceste discipline, o serie programe au fost deja implementate. Asociația Română a Băncilor, cu sprijinul Institutului Bancar Român (IBR) realizează din 2018⁴⁶ Programul Formare de Formatori „Educație și Competență Bancară pentru profesori” prin care grupe de formatori specializați, cadre didactice din școli și

---

⁴⁶ <https://www.arb.ro/wp-content/uploads/comunicat-educatie-.pdf>

licee, sunt pregătite în scopul diseminării conceptelor financiar-bancare în rândul elevilor și tinerilor. Programul ARB se adresează profesorilor care predau sau urmează să susțină disciplina opțională „Educație financiară”, urmărind aprofundarea sau înțelegerea conceptelor cheie în ceea ce privește funcționarea sistemului bancar pe care le vor disemina elevilor în cadrul orelor de dirigenție, economie și educație financiară/antreprenorială.

Referitor la activitățile de formare, la nivel național Ministerul Educației implementează proiectul POCU „**Curriculum relevant, educație deschisă pentru toți – CRED**”. În cadrul acestui proiect s-au realizat inclusiv activități de abilitare curriculară/formare a cadrelor didactice care la nivelul ciclului gimnazial predau disciplina *Educație socială - Educație economico-financiară*, la clasa a VIII-a.

În anul 2021, Banca Națională a României, Asociația Română a Băncilor, Institutul Bancar Român, Autoritatea de Supraveghere Financiară, Institutul de Studii Financiare și Ministerul Educației au anunțat acreditarea singurului curs integral „Educație economico-financiară pentru profesori”⁴⁷, dedicat personalului didactic din învățământul gimnazial care predă disciplina „Educație socială” elevilor de clasa a VIII-a. Institutul Bancar Român (IBR), fondat de Banca Națională a României și Asociația Română a Băncilor, este furnizorul acestui curs gratuit acreditat de Ministerul Educației, pe o perioadă de 4 ani, prin Ordinul Ministerului Educației nr. 3.559/2021 privind acreditarea programelor de formare continuă. Conținutul programei la această disciplină prevede metode de economisire, reducerea risipei financiare, întocmirea unui buget lunar pentru cheltuielile de bază, informații despre creditare, economisire sau investire și cunoașterea mecanismului asigurărilor ca mijloc de protecție împotriva riscului.

Tot în 2021, pentru aprofundarea noțiunilor aferente piețelor financiare non-bancare, personalului didactic din învățământul gimnazial care predă disciplina „Educație socială” elevilor de clasa a VIII-a le-a fost pus la dispoziție gratuit și programul de formare profesională continuă „Formarea personalului didactic din învățământul preuniversitar în domeniul financiar nebancar (FinTTT)”⁴⁸, acreditat de Ministerul Educației prin Ordinul Ministerului Educației nr. 3.559/29.03.2021. Programul este furnizat de Fundația Institutul de Studii Financiare, fondată de Autoritatea de Supraveghere Financiară.

În anul 2022, Institutul de Studii Financiare (ISF) a fost acreditat de Ministerul Educației prin Ordinul Ministerului Educației nr. 4368/03.08.2022 să organizeze un program de dezvoltare profesională continuă adresat învățătorilor⁴⁹, care oferă dezvoltarea competențelor specifice educației financiare. Programul StartFIN (Formarea personalului didactic din învățământul primar în domeniul financiar) este acreditat pentru 4 ani și este oferit gratuit cadrelor didactice. Scopul programului StartFIN, organizat de Institutul de Studii Financiare în parteneriat cu Autoritatea de Supraveghere Financiară, este de a dezvolta cunoștințele tehnice specifice piețelor financiare pentru profesorii care predau la ciclul primar și este destinat diseminării conceptelor financiare în rândul elevilor și tinerilor.

---

⁴⁷ <https://www.arb.ro/wp-content/uploads/Comunicat-comun-acreditare-curs-pentru-formatori.pdf>

⁴⁸ <https://www.isf.ro/ro/500-profesori-de-gimnaziu-vor-beneficia-gratuit-de-cursuri-educatie-financiara>

⁴⁹ <https://www.isf.ro/ro/program-de-formare-profesionala-continua-pentru-invataatori-startfin>

Educația non-formală–extracurriculară

Educația non-formală–extracurriculară se realizează și prin activități educative desfășurate în afara sistemului formal-curricular de învățământ de către diferite instituții de învățământ sau alte instituții educative, în mod independent sau în parteneriat cu diferite organizații și instituții locale, regionale, naționale și internaționale, guvernamentale sau non-guvernamentale.

Activitățile realizate în parteneriat se desfășoară în cadrul, fie al unor proiecte sau programe dedicate special educației financiare, fie în cadrul unor proiecte și programe care nu au drept obiectiv explicit acest tip de educație însă nu exclud integrarea elementelor specifice educației financiare, spre exemplu, proiecte programe dedicate educației economice sau educației antreprenoriale.

4. Analiza contextului și definirea problemelor

Principalele cauze care explică scorul obținut de România privind nivelul de alfabetizare financiară, sub media statelor SEE, conform studiului OECD publicat în anul 2020, sunt următoarele:

- Venituri reduse cu consecințe directe asupra nivelului economisirii;
- Nivelul precar al bunăstării economice individuale în rândul unei părți din populație;
- Absența exercițiului privind planificarea financiară;
- Cunoașterea redusă a procedurilor de eliminare /diminuare a stresului financiar.
- Absența instruirii/ formare insuficientă a adulților pe zona educației financiare;
- Lipsa interesului formării pe tot parcursul vieții în rândul adulților;

Realitatea arată faptul că o mare parte a populației nu deține suficiente cunoștințe în domeniul financiar, percependu-l ca un domeniu limitat la cei care desfășoară o activitate specifică pieței financiare. În fapt, educația financiară face parte din viața de zi cu zi a oricărei persoane, indiferent de mediul în care trăiește, de condițiile socio-profesionale, de nivelul de cunoaștere ș.a. Acest tip de educație face posibil controlul asupra veniturilor și cheltuielilor personale, cunoașterea riscurilor financiare, gestionarea unor evenimente neprevăzute din viață (șomaj, îmbolnăviri, invaliditate, incapacitate de muncă din orice motive inclusiv în condiții similare șomajului tehnic, accidente etc.) sau a unor momente din viață specifice (pensionare).

Modificările și reglementările survenite pe piața financiară, trecerea rapidă de la bani fizici la bani digitali, diversificarea instrumentelor financiare, inovația financiară, creșterea riscului financiar și diversificarea acestuia, globalizarea care a format fluxuri de schimb și de comunicare rapide și la distanțe mari, expansiunea rapidă a tehnologiei, formarea unei comunicări prin intermediul internetului au condus la o din ce în ce mai dificilă gestionare a unui buget personal și la o îngreunare a alegerii produselor financiare potrivite fiecăruia.

Alfabetizarea și educația financiară trebuie să înceapă cât mai devreme. Pregătirea copilului și a tânărului pentru maturitate are în vedere transmiterea de cunoștințe financiare, înțelegerea fenomenelor prezente în economie, protecția consumatorului, formarea de aptitudini și comportamente care să aducă un plus de valoare în propria bunăstare și, implicit, pentru dezvoltarea reală a societății din care adultul face parte.

Alfabetizarea și educația financiară, realizate pe termen mediu și lung prin obiectivele, activitățile și rezultatele prezentate de prezenta strategie, au ca scop menținerea unui echilibru financiar al populației și al economiei reale, învățând pe toți cei interesați cum să gestioneze veniturile și să realizeze economii, dar și cum să fie bine informați despre instrumentele și produsele financiare folosite (obligatorii și facultative) sau care sunt instituțiile financiare care furnizează servicii și produse financiare. Pentru a utiliza aceste servicii, este nevoie ca oamenii să înțeleagă în ce măsură acestea le satisfac nevoile și ce obligații și drepturi au în calitate de clienți.

5. Obiective și grupuri țintă

Pentru îmbunătățirea gradului de educație financiară la nivelul întregii populații este necesară o viziune unitară la nivel de instituții cheie în domeniul financiar, astfel încât să fie dezvoltată și implementată pe termen mediu și lung o strategie, aceasta având următoarele obiective generale:

1. Creșterea gradului de educație financiară prin formarea de competențe în domeniul educației financiare, în rândul copiilor și adolescenților și pregătirea lor pentru a deveni consumatori informați de produse, instrumente și servicii financiare.
2. Îmbunătățirea cunoștințelor și a abilităților populației adulte de a planifica finanțele proprii, de a economisi, de a fi consumatori informați de servicii, produse și instrumente financiare și de a-și îndeplini obligațiile fiscale.
3. Creșterea accesului operatorilor economici la soluții financiare în scopul întăririi disciplinei financiare a acestora.

Ghidul OECD de elaborare a Strategiilor Naționale de Educație Financiară menționează că „programele de educație financiară eficiente se concentrează pe dezvoltarea atitudinilor și competențelor și nu doar pe furnizarea de cunoștințe⁵⁰. Prin urmare obiectivele specifice sunt definite din perspectiva atitudinilor și comportamentelor pe care această strategie urmărește să le dezvolte sau să le schimbe în vederea îndeplinirii obiectivelor generale enunțate mai sus.

Având în vedere că nevoile în privința educației financiare, dar și metodele de implementare a programelor de educație financiară depind de factori socio-economici (ex. vârstă, venituri, nivel educațional etc.), obiectivele specifice sunt definite la nivel de fiecare grup de populație țintă astfel:

---

⁵⁰ <https://www.oecd.org/daf/fin/financial-education/National-Strategies-Financial-Education-Policy-Handbook.pdf>

- **Copii și tineri până în 25 de ani:**

Acest grup țintă cuprinde copiii/elevi de vârstă școlară din învățământul preuniversitar primar, gimnazial, liceal și tineri care studiază în învățământul universitar, cu vârsta cuprinsă între 6-7 și 25 de ani, beneficiari ai măsurilor cuprinse în obiectivele specifice de mai jos:

- OS1.** Creșterea nivelului de cunoștințe în domeniul financiar ale elevilor și studenților.
- OS2.** Creșterea nivelului de cunoștințe ale cadrelor didactice în privința educației financiare.
- OS3.** Asigurarea unei componente de educație financiară în educația parentală.

- **Populația adultă:**

Acest grup țintă cuprinde persoanele adulte cu vârsta de peste 18 de ani, care generează sau nu venituri.

OS1. Îmbunătățirea nivelului de cunoaștere al consumatorilor adulți privind gestiunea informațiilor financiare, precum și drepturile și îndatoririle legate de utilizarea produselor financiare

OS2. Formarea de comportamente și atitudini financiare la adulți

- **Operatorii economici:**

Acest grup țintă cuprinde persoanele fizice sau juridice, autorizate, care în cadrul activității lor profesionale fabrică, importă, depozitează, transportă sau comercializează produse ori părți din acestea sau prestează servicii. Această definiție a operatorilor economici este conformă Legii nr. 296/ 2004 actualizată privind Codul consumului, respectiv definiției date de Art. 2 alin. (1) din Directiva CE/2014/24.

OS1. Formarea de competențe și comportamente financiare și fiscale pentru îmbunătățirea rezultatelor economice

OS2. Dezvoltarea profesională continuă a entităților financiare cu privire la piața financiară

Obiectivele stabilite mai sus au în vedere inițierea unui plan de acțiune strategică care poate căpăta continuitate, înglobând rolul tuturor autorităților și instituțiilor naționale relevante. Direcțiile de acțiune aferente obiectivelor sunt definite prin intermediul grupurilor țintă principale, iar activitățile care corespund direcțiilor de acțiune sunt prezentate succint, urmând a fi mai detaliate în **Anexa 1 – Planul de acțiune** pentru operaționalizarea Strategiei.

6. Direcții de acțiune

6.1 Direcții de acțiune pentru copii și tineri până în 25 de ani

„Copiii și tinerii până în 25 de ani” sunt un grup-țintă care necesită atenție specială și intervenții intensive. Educația financiară reprezintă un tip de educație care este necesar să înceapă, cât mai devreme posibil și să fie realizată pe termen lung. Educarea noii generații încă de la cele

mai fragede vârste permite acumularea cunoștințelor și abilităților necesare pentru un comportament financiar responsabil în viitor.

În conformitate cu ghidul OECD „Financial education for youth and in schools”, precum și în conformitate cu raportul OECD Building Tax Culture, Compliance and Citizenship : A Global Source Book on Taxpayer Education, Second Edition, cadrul programelor de educație financiară pentru copii și tineri adulți ar trebui să conțină următoarele dimensiuni:

- Cunoștințe și înțelegere;
- Aptitudini și competențe;
- Comportamente;
- Atitudini și valori;
- Antreprenoriat.

Educația financiară pentru fiecare categorie de vârstă ar trebui să se concentreze pe atingerea unor obiective specifice (de ex.: autocontrol în privința consumului și a cheltuielilor, cunoștințe de bază în domeniul financiar, gestionarea banilor sub supravegherea părinților).

Un nivel redus de cunoștințe financiar și fiscale cu privire la concepte cheie din domeniul financiar (de exemplu, rolul și funcțiile banilor în economie, rolul guvernului și al instituțiilor financiare în economie, metode de protecție împotriva riscurilor, înțelegerea modului prin care plata taxelor contribuie la dezvoltarea societății etc.) sau un nivel redus de familiaritate cu privire la investițiile disponibile pe piețele financiare și riscurile asociate acestora, precum și cu privire la consecințele neplății taxelor și impozitelor, pot priva indivizii de oportunități pe termen lung. Prin urmare, este foarte important ca indivizii să își dezvolte competențele necesare înțelegerii mecanismelor economice, drepturilor și obligațiilor consumatorilor și a importanței planificării financiare, a drepturilor și obligațiilor ca și contribuabili, iar sistemul de educație formal este o modalitate eficientă de a ajunge la o parte cât mai mare a populației. Pe lângă educarea financiară a tinerei generații, copiii și tinerii pot acționa ca promotori de cunoștințe de natură financiară în cadrul familiei.

Este necesar ca obiectivele specifice propuse să fie diferențiate în funcție de vârstă, iar cunoștințele/aptitudinile/comportamentele dobândite de copii și tineri vor putea avea în vedere:

- Înțelegerea mecanismelor economice:
  - înțelegerea rolului și funcțiile banilor;
  - înțelegerea rolului instituțiilor financiare și funcțiile băncilor centrale;
  - înțelegerea funcțiilor ratelor dobânzii;
  - înțelegerea dificultăților financiare și a îndatorării și dezvoltarea atitudinii necesare pentru evitarea acestora;
  - formarea abilităților de abordare a dificultăților financiare cu ajutorul legilor și al sistemului asigurărilor sociale;
  - înțelegerea relației dintre fluctuațiile comerciale, prețuri, ratele dobânzii și prețurile acțiunilor;

- creșterea interesului cu privire la multiplele tipuri de probleme cu care se confruntă economia.
- Înțelegerea drepturilor și obligațiilor contribuabililor:
  - informarea cu privire la drepturile și obligațiile contribuabililor;
  - dezvoltarea atitudinii necesare pentru a acționa în calitate de contribuabil;
  - înțelegerea rolului taxelor și impozitelor în societate;
  - înțelegerea rolului administrației fiscale;
  - importanța plății obligațiilor fiscale la termenele prevăzute de legislația fiscală.
- Înțelegerea drepturilor și obligațiilor consumatorilor:
  - informarea cu privire la drepturile și responsabilitățile consumatorilor;
  - dezvoltarea atitudinii necesare pentru a acționa în calitate de consumator avizat;
  - obținerea abilităților de colectare a informațiilor și de utilizare adecvată a acestora;
  - Importanța planificării financiare, în condițiile caracterului limitat al resurselor.
- Asigurarea unei bune înțelegeri a riscurilor financiare și a unei modalități corecte de a le gestiona:
  - înțelegerea riscurilor și randamentelor diferitelor produse financiare și învățarea atitudinii de investire responsabile;
  - cunoașterea situației efective a dificultăților financiare și a multiplelor probleme implicate de datorie și dezvoltarea atitudinii necesare pentru evitarea acestora;
  - învățarea abilităților de abordare a dificultăților financiare cu ajutorul legilor și al sistemului asigurărilor sociale.
- Dezvoltarea abilităților necesare pentru a putea gestiona provocările financiare și a abilităților de a lua decizii informate cu privire la administrarea propriilor fonduri:
  - dezvoltarea comportamentului orientat către economisire;
  - înțelegerea beneficiilor aduse de amânarea satisfacțiilor imediate;
  - înțelegerea necesității planificării financiare: economisirea pentru îndeplinirea obiectivelor pe termen scurt și realizarea de investiții pentru atingerea obiectivelor pe termen lung;
  - dobândirea cunoștințelor necesare pentru a putea crea un plan financiar;
  - înțelegerea semnificației de a-și controla dorințele și dezvoltarea atitudinii necesare pentru a realiza acest lucru în viața de zi cu zi;
  - dezvoltarea atitudinii necesare pentru a identifica modalități mai bune de folosire a banilor.

Educarea copiilor și tinerilor se poate realiza în cadrul învățământului formal, ceea ce implică și necesitatea pregătirii cadrelor didactice în acest sens. De asemenea, un rol important este atribuit familiei. De obicei, părinții sunt cei care au cea mai timpurie și puternică influență asupra modului în care copiii își gestionează finanțele în viitor.

Pentru a asigura creșterea gradului de educație financiară în rândul copiilor și tinerilor adulți sunt avute în vedere următoarele direcții de acțiune:

6.1.1. Dezvoltarea și introducerea elementelor de educație financiară în curriculum-ul național

În noua lege a educației, tematica educației financiare devine obligatorie, ceea ce implică faptul că în noile programe vor fi incluse noțiuni de educație financiară. Este foarte important ca elevii să știe să-și gospodărească bugetele, să facă alegeri financiare cu toate argumentele pe care ar trebui să le aibă un cetățean integrat în societate și activ.

În acest sens, prin prezenta strategie se propune dezvoltarea, sau după caz, introducerea elementelor de educație financiară în curriculum-ul național, prin modalități specifice, în cadrul tuturor nivelurilor de învățământ, având în vedere:

- Alegerea celor mai adecvate modalități de realizare a educației financiare, în cadrul învățământului formal, prin dezvoltarea elementelor deja existente, sau după caz, prin introducerea ca noutate a elementelor de educație financiară. Dezvoltarea elementelor deja existente, sau după caz, introducerea ca noutate a elementelor de educație financiară se poate realiza prin abordări monodisciplinare, transdisciplinare, multi și interdisciplinare sau într-un sistem modular.
- Definirea competențelor specifice, în funcție de tipul de abordare (monodisciplinară, transdisciplinară, multi și interdisciplinară sau într-un sistem modular) și ținând cont de nivelul/anul de studiu pentru care sunt propuse.

6.1.2. Realizarea de acțiuni de educație financiară complementare, adresate învățământului preuniversitar și universitar

BNR, ASF, precum și ARB, ANAF, dar și alte instituții, organizații, entități din România au susținut, încă din perioada de dinaintea elaborării SNEF, educația financiară și fiscală, după caz, din România, organizând acțiuni, evenimente, campanii și programe dedicate populației. În acest demers, în România sunt celebrate o serie de evenimente de profil înscrise în calendarul internațional al educației financiare. În 2017 România a câștigat marele premiu la categoria Country Award pentru regiunea Europa, pentru proiectele de educație financiară derulate la nivel național în anul 2016 de ASF, BNR și Ministerul Educației, premiu acordat ca urmare a activităților întreprinse în cadrul evenimentelor organizate cu prilejul Global Money Week, campanie internațională susținută în prezent de OECD.

În perioada noiembrie - decembrie 2022, Agenția Națională de Administrare Fiscală a organizat în cadrul a 19 universități, la nivel național, un număr de 20 de prezentări, în care au fost abordate subiecte precum rolul și importanța ANAF în societate, dezvoltarea României pe baza taxelor și a impozitelor colectate, precum și serviciile electronice oferite de ANAF prin intermediul cărora contribuabili își pot îndeplini obligațiile fiscale.

Astfel, în cadrul SNEF se vor avea în vedere, pentru continuitatea demersurilor începute, prin organizarea de cursuri de educație financiară, de acțiuni și evenimente dedicate educației

financiare, de exemplu sub egida „Săptămânii Mondiale a Investitorului” (World Investor Week, WIW), „Săptămânii Mondiale a Banilor (Global Money Week, GMW), „Săptămânii Europene a Banilor” (European Money Week, EMW) și, mai ales, a Zilei Educației Financiare (stabilită⁵¹ pentru data de 11 aprilie).

6.1.3 Introducerea educației financiare în universități

Pentru majoritatea indivizilor interacțiunile cu sistemul financiar cresc după finalizarea studiilor liceale și provocările întâmpinate pot reprezenta stimulente importante pentru a-și însuși concepte de educație financiară. Intervențiile cu performanțe ridicate în influențarea comportamentelor financiare pozitive sunt cele care sunt efectuate cât mai aproape de momentul în care se iau deciziile, prin urmare este foarte important ca programele de educație financiară să continue și după finalizarea studiilor liceale. În acest stadiu e important ca programele să se concentreze pe dezvoltarea competențelor ce pot fi aplicate imediat: planificarea financiară, administrarea fondurilor disponibile, indentificarea și administrarea riscurilor financiare.

Pentru promovarea cunoștințelor de educație financiară în cadrul universităților și a sistemului de învățământ prezenta strategie propune următoarele activități:

- Introducerea în universități a unui curs opțional de educație financiară pentru studenți;
- Crearea de parteneriate între universități, asociații de studenți și entități din domeniul bancar pentru realizarea de ateliere pe teme de educație financiară pentru studenți;
- Acțiuni de prezentare a serviciilor electronice oferite tinerilor contribuabili pentru crearea și întreținerea unui buget personal (aplicații financiare) și facilitarea îndeplinirii obligațiilor fiscale;

6.1.4 Promovarea unor comportamente financiare responsabile în rândul copiilor și tinerilor prin intermediul mass-media

Utilizarea poveștilor, jocurilor, activităților ludic-educative, reclamelor publicitare pentru influențarea comportamentelor financiare pozitive poate reprezenta o cale eficientă în realizarea educației financiare. Mesajele transmise prin intermediul presei audio, video, scrise și pe Internet pot ajunge ușor la copii și tineri și pot influența semnificativ comportamentul acestora. În acest sens, este necesar ca furnizorii de educație financiară să fie încurajați pentru:

- Realizarea de parteneriate cu edituri pentru crearea de resurse educaționale pentru copii și tineri pe teme de educație financiară, inclusiv manuale/auxiliare de educație financiară;
- Realizarea de parteneriate cu televiziuni, companii de animație și jocuri video pentru introducerea de elemente de educație financiară în programe naționale de educație financiară, emisiuni TV pentru copii și tineri, în animații și în jocuri video.

---

⁵¹ Legea nr. 83/ 2022 pentru instituirea zilei de 11 aprilie ca Ziua educației financiare

6.1.5 Implementarea unor programe de educație financiară destinate cadrelor didactice din învățământul preuniversitar și universitar

Succesul programelor de educație financiară în cadrul sistemului de educație formală depinde într-o mare măsură de calitatea activității didactice care se bazează pe pregătirea profesională a profesorilor și pe resursele disponibile pentru susținerea acestei activități. În acest sens, prin prezenta strategie, se propune dezvoltarea de programe care să includă:

- Cursuri de formare profesională pentru cadrele didactice, prin care să crească gradul de conștientizare a importanței educației financiare, însușirea de metode pedagogice moderne spre a fi utilizate în activitatea didactică din domeniul educației financiare;
- Dezvoltarea unei platforme online pentru cadrele didactice care să conțină resurse - cursuri de formare profesională și resurse pentru predare (videoclipuri pe teme de educație financiară, jocuri etc.) corespunzătoare curriculumului pentru educație financiară. Platforma va avea o componentă interactivă prin care profesorii să poată să împărtășească strategii didactice, precum și să comunice cu administratorii platformei, dar și între ei;
- Organizarea de activități tematice și ateliere de educație financiară pentru cadrele didactice.

6.1.6 Implementarea unui program național de conștientizare, consiliere și sprijin pentru părinți în vederea educării din perspectivă financiară a copiilor

Familia joacă un rol important în dezvoltarea competențelor în domeniul financiar, furnizând copiilor primele oportunități de a discuta și interacționa cu banii, din primii ani de viață. Prin urmare, sprijinirea părinților pentru a putea insufla copiilor de la vârste foarte mici atitudini și comportamente financiare pozitive, reprezintă o direcție de acțiune importantă în cadrul acestei strategii. Aceasta are în vedere organizarea de acțiuni de informare pentru a promova beneficiile în dezvoltarea copiilor pe care o aduc discuțiile pe teme financiare din cadrul familiei (de exemplu, rolul banilor și cum ar trebui să fie folosiți banii, importanța de a declara și plăti corect impozite și taxe etc.).

6.2 Direcții de acțiune pentru populația adultă

În prezent, consumatorii au la dispoziție o gamă largă de produse și servicii financiare din care să aleagă, prin urmare, este important să dispună de cunoștințele și abilitățile adecvate pentru a lua decizii financiare în mod informat. De asemenea, o bună înțelegere a produselor și serviciilor financiare îi poate ajuta pe adulți să țină pasul cu progresele rapide de pe piața serviciilor financiare generate de digitalizare și să evite greșelile costisitoare. Un alt aspect important pentru păstrarea bunăstării financiare în rândul populației adulte este și înțelegerea importanței solicitării de asistență specializată în momentul confruntării cu situații financiare dificile. Un nivel scăzut de educație financiară poate conduce la asumarea unor riscuri prea mari în raport cu capacitatea de gestiune a cheltuielilor și /sau de plată a ratelor aferente creditelor.

Educația financiară pentru populația adultă activă este necesar să se concentreze asupra economisirii pentru viitor, planificării și gestionării evenimentelor de viață neașteptate. Dintre evenimentele semnificative din viața unui individ, în contextul economic actual, se distinge ca importanță planificarea pentru perioada de pensionare având în vedere îngrijorările cu privire la sustenabilitatea sistemului de pensii de stat. Prin urmare, sunt necesare acțiuni care să stimuleze creșterea economiilor pentru perioada de pensionare pe durata vieții. Programele de educație financiară pot fi folosite pentru a ținti populația activă, pentru a spori gradul de conștientizare cu privire la importanța economisirii pe termen lung pentru suplimentarea pensiei din Pilonul I.

Importanța economiilor pentru perioada de pensionare a sporit și în lumina actualelor schimbări demografice (longevitate sporită, viață profesională mai scurtă). Un alt factor fundamental pentru nevoia crescută de educație financiară este trecerea, la nivel global, la planuri de pensii cu contribuții determinate. Numeroase scheme de pensii le permit membrilor să își adopte propriile decizii de investiție. Prin urmare, persoanele se vor confrunta cu o serie de decizii și riscuri financiare și este necesar să dispună de suficiente informații și asistență.⁵²

Pentru a maximiza performanța intervențiilor, direcțiile de acțiune ar trebui să includă factori (atât interni, cât și externi) care influențează deciziile financiare. Este nevoie de o colaborare solidă între guvern, organizațiile non-profit, angajatori și sectorul privat (bănci, companii de asigurări și alți furnizori de servicii financiare). Angajatorii ar trebui să cunoască beneficiile pe care le pot aduce pentru societate programele de educație financiară la locul de muncă. Angajații care sunt mai puțin preocupați de probleme financiare cotidiene vor fi mai puțin productivi și implicați. Programele ar trebui proiectate astfel încât să îmbunătățească deciziile financiare adoptate în medii mai presante și să prevină problemele financiare evitând distorsiunile legate de prezent și evaluând corect recompensele pe termen scurt și lung.

Programele de educație financiară trebuie să abordeze diverse nevoi și teme care să acopere atât administrarea cheltuielilor curente, cât și aspecte financiare orientate termen lung, cum ar fi achiziționarea unei locuințe, planificarea evenimentelor importante din viață și economisirea pentru viitor.

Pentru a asigura creșterea gradului de educație financiară în rândul adulților sunt avute în vedere următoarele direcții de acțiune:

6.2.1. Promovarea campaniilor de educație financiară în rândul populației adulte cu ajutorul mass-media

Această măsură are în vedere lansarea unor campanii de educație prin intermediul mass media (TV, social media, radio, presă scrisă etc.) dar și promovarea resurselor de educație financiară (website-uri, aplicații). Campaniile de educație financiară ar trebui să fie concentrate pe mesaje cu o aplicabilitate practică, cum ar fi recomandări privind procentul din venit care ar trebui economisit lunar, impactul pe termen lung al unei sume mici investite într-un depozit, pensia suplimentară, beneficiile asigurărilor etc. De asemenea, mesajele de interes public pot fi adresate în funcție de etapa din viață în care se află cei cărora li se adresează: persoanele cu copii mici pot

---

⁵² Educația financiară și economisirea pentru perioada de pensionare, Raport OCDE

fi mai deschise spre a economisi pentru educația copiilor și, similar, angajații care se apropie de vârstă de pensionare vor manifesta un interes sporit pentru informațiile referitoare la planurile de pensionare.

Un alt aspect avut în vedere este utilizarea programelor TV, a filmelor, a persoanelor cu influență și a programelor interactive pentru a transmite lecții de educație financiară, cum ar fi riscurile asociate împrumuturilor realizate din surse informale, importanța solicitării de consultanță în momentul confruntării cu probleme financiare etc.

6.2.2. Promovarea drepturilor consumatorilor de produse și servicii financiare

Această măsură are în vedere desfășurarea prin intermediul media a unor campanii de conștientizare în rândul populației cu privire la drepturile pe care le dețin atunci când achiziționează sau utilizează produse financiare și care sunt organismele alternative de soluționare a litigiilor la care pot apela (CSALB și SAL-FIN).

Consumul responsabil de produse, servicii și instrumente financiare este în corelație directă cu gradul de educație financiară al unei persoane și determină nivelul de bunăstare personală. Complexitatea pieței financiare face ca înțelegerea corectă a produselor, serviciilor și instrumentelor financiare să fie îngreunată considerabil și alegerea potrivită nevoilor, dorințelor și posibilităților financiare individuale să nu fie, de cele mai multe ori, realizată. Apariția unor nemulțumiri ale consumatorilor conduce la scăderea încrederii și lipsa unei analize obiective pentru alegerea produselor, serviciilor și instrumentelor financiare potrivite unei persoane, făcând ca obiectivul final, de creștere a bunăstării sale, să nu fie îndeplinit.

Dezvoltarea spiritului critic în cadrul educației financiare trebuie să fie redată de programe educaționale adresate adulților care să sporească transparența, să crească calitatea informației și să formeze adulților capacități specifice autoprotecției și autocontrolului financiar.

6.2.3. Facilitarea atelierelor de educație financiară la locul de muncă

Un principal impediment în desfășurarea cursurilor de educație financiară în rândul adulților este reprezentat de lipsa de atractivitate a unor astfel de programe. Participarea la astfel de programe fără acordarea unui stimulent este foarte redusă, de aceea organizarea de ateliere de educație financiară la locul de muncă cu sprijinul angajatorilor poate reprezenta o soluție pentru că participarea nu va fi percepută ca un efort suplimentar.

Obiectivele sesiunilor de formare ar trebui să includă:

- produsele și serviciile financiare disponibile pe piață și în ce situații este recomandată accesarea acestora;
- drepturile consumatorilor și mecanismele prin care consumatorii pot solicita ajutor în momentul în care acestea au fost încălcate;
- riscurile financiare și metode de gestionare a acestora;
- identificarea fraudelor financiare și metode prin care se pot proteja de acestea;
- consolidarea principiului de autocontrol și promovarea unui comportament concentrat într-o mai mare măsură pe economisire;

- înțelegerea importanței asigurărilor și a planurilor pentru perioada de pensionare pentru a deveni o persoană independentă financiar;
- înțelegerea impactului datoriilor asupra finanțelor personale (de ex., închiriere locuință vs. cumpărare, costul creditelor în funcție de diferite strategii de rambursare etc.)
- înțelegerea relației de parteneriat a cetățeanului cu administrația fiscală.

ANAF va organiza seminare web prin care sunt prezentate contribuabililor care desfășoară activități economice noutăți legislative în domeniul fiscal. Scopul acestor seminare este de a oferi contribuabililor informațiile necesare în vederea facilitării îndeplinirii obligațiilor fiscale (declarative și de plată) ale acestora. Această acțiune permite creșterea gradului de cunoștințe ale contribuabililor în fiscalitate și îndeplinirea corectă a obligațiilor acestora în acest domeniu.

6.3 Direcții de acțiune pentru operatorii economici

La stabilirea obiectivelor și a direcțiilor de acțiune pentru operatorii economici au fost utilizate liniile directoare OECD, care definesc educația financiară pentru IMM-uri ca fiind „procesul prin care acestea:

- recunosc interacțiunea dintre finanțele personale și cele comerciale;
- știu unde să caute sprijin;
- îmbunătățesc înțelegerea asupra mediului financiar, a produselor și a conceptelor relevante;
- prin informare, instrucțiuni și/sau sfaturi obiective, dezvoltă abilități, cunoștințe, atitudini și încredere pentru a deveni mai conștient de oportunitățile financiare și riscuri;
- dezvoltă planuri de afaceri și iau decizii informate;
- gestionează înregistrările financiare, planificarea și riscurile, în mod eficient, pe termen scurt și lung;
- adoptă alte acțiuni eficiente pentru maximizarea potențialului afacerii în beneficiul societății și al economiei în general.”⁵³

Creșterea nivelului de educație financiară a operatorilor economici, în special în cazul IMM-urilor, este o condiție a dezvoltării lor sustenabile. Antreprenorii, în calitate de decidenți în cadrul operatorilor economici, dar și persoanele care ocupă o funcție de conducere sau de consiliere au nevoie de un set de informații de bază din sfera educației financiare, dar și, mai ales, de o informare continuă asupra dezvoltării piețelor, produselor, serviciilor și instrumentelor financiare pentru a alege și folosi în mod optim și cu costuri reduse acele variante potrivite protecției economice și dezvoltării afacerii respective.

---

⁵³ [oecd.org/finance/financial-education/OECD-INFE-core-competencies-framework-on-financial-literacy-for-MSMEs.pdf](https://www.oecd.org/finance/financial-education/OECD-INFE-core-competencies-framework-on-financial-literacy-for-MSMEs.pdf)

6.3.1. Organizarea de cursuri de educație financiară pentru operatorii economici

Această direcție de acțiune are în vedere furnizarea de cursuri de educație financiară pentru operatorii economici luând în considerare nivelul actual de educație financiară al participanților și dimensiunea companiei, astfel:

- Pentru operatorii economici, în cadrul cărora participanții dispun de un nivel de cunoștințe în domeniul financiar cel puțin de bază, instruirea ar trebui să acopere următoarele aspecte: folosirea de instrumente de debit, accesare de finanțări și de fonduri europene, accesarea de asigurări, investiții, pensii private, utilizarea unor instrumente financiare specifice dezvoltării etc.
- Pentru antreprenori, furnizarea de programe de instruire cu accent pe necesitatea de a separa fondurile comerciale de cele personale, de a utiliza diferite instrumente și produse financiare, de a cunoaște elemente de fiscalitate etc.

Societățile care se înscriu în acest program ar putea folosi mijloace accesibile de finanțare și îndrumare pentru îmbunătățirea afacerii din punctul de vedere al controalelor interne, regulilor de guvernare corporativă, poziției financiare etc.

6.3.2 Încurajarea participării entităților financiare la programe de formare profesională continuă diversificate

Recomandarea Comitetului Național pentru Supravegherea Macroprudențială (CNSM) nr. R/3/2022 privind creșterea sustenabilă a intermedierei financiare atrage atenția că „România prezintă cel mai scăzut nivel al intermedierei financiare din rândul statelor membre ale Uniunii Europene, iar o eventuală ameliorare a situației, într-o manieră sustenabilă, are potențialul de a se reflecta ulterior și în performanțele creșterii economice.”⁵⁴ Analiza care a stat la baza acestei recomandări a evidențiat o serie de factori care pot influența creșterea economică sustenabilă, printre care și „(ii) îmbunătățirea educației financiare a antreprenorilor și creșterea pregătirii profesionale a salariaților din sistemul financiar”. Legăturile dintre nivelul de educație financiară, stabilitatea și dezvoltarea financiară și creșterea economică sunt indisolubile și, în acest context, recomandarea atrage atenția asupra importanței creșterii pregătirii profesionale a salariaților din sistemul financiar, respectiv creșterii „conștientizării în rândul firmelor a faptului că finanțarea prin credite comerciale și credite de la acționari ar putea avea pe termen mediu costuri totale mai mari decât cele oferite de instituțiile financiare și cele aferente finanțării prin utilizarea instrumentelor financiare specifice pieței de capital.”

Se pune astfel accent pe încurajarea participării entităților financiare la programe de formare profesională continuă diversificate, care acoperă nu numai obiectul de activitate autorizat, răspunzând astfel dezvoltării complexe a activității entităților financiare și, mai ales, a importanței relației acestora cu consumatorii, aceasta din urmă fiind determinantă pentru întărirea nu numai a încrederii populației în produsele, serviciile și instrumentele financiare, ci și pentru o protecție mai bună a consumatorilor financiari.

---

⁵⁴ <https://www.cnsmro.ro/sedinta-cnsm-din-data-de-28-iunie-2022/>

ANAF va organiza seminare web prin care sunt prezentate contribuabililor care desfășoară activități economice noutăți legislative în domeniul fiscal. Scopul acestor seminare este de a oferi contribuabililor informațiile necesare în vederea facilitării îndeplinirii obligațiilor fiscale (declarative și de plată) ale acestora. Această acțiune permite creșterea gradului de cunoștințe ale contribuabililor în fiscalitate și îndeplinirea corectă a obligațiilor acestora în acest domeniu.

7. Indicatori

Indicatorii din Planul de acțiune sunt stabiliți pentru a monitoriza a implementarea SNEF la nivel național, respectiv evoluția acțiunilor prevăzute. Acești indicatori sunt stabiliți pentru ca instituțiile responsabile să poată analiza modul în care implementarea SNEF funcționează și generează rezultate care să conducă la îndeplinirea obiectivelor, respectiv pentru a identifica sunt acele elemente care pot fi multiplicare sau întărite, precum și pentru a ajusta politicile publice într-un mod cât mai eficient.

Principalii indicatori ai strategiei se asociază grupurilor țintă și obiectivelor specifice.

- **Copii și tineri până în 25 de ani:**

Indicatori asociați măsurilor subsecvente Obiectivului 1 - Creșterea nivelului de cunoștințe în domeniul financiar ale elevilor și studenților:

- Unități școlare implicate în programe de educație financiară
- Elevi preșcolari care participă la activități de educație financiară
- Activități desfășurate de furnizori de educație financiară
- Suporturi educaționale oferite de furnizori de educație financiară
- Programe școlare ale disciplinelor în care au fost introduse elemente de educație financiară
- Elevi participanți la cursuri, acțiuni și evenimente dedicate educației financiare
- Cursuri, acțiuni și evenimente dedicate educației financiare
- Comunicate de presă
- Studenți care participă la cursul opțional de educație financiară
- Parteneriate create
- Ateliere susținute
- Acțiuni derulate
- Servicii electronice prezentate
- Parteneriate create
- Materiale realizate, publicate, promovate
- Resurse educaționale, inclusiv digitale și deschise, privind educația financiară, create

Indicatori asociați măsurilor subsecvente Obiectivului 2 - Creșterea nivelului de cunoștințe ale cadrelor didactice în privința educației financiare:

- Cursuri de formare organizate

- Cadre didactice care participă la cursuri
- O platformă online de resurse de educație financiară
- Activități tematice desfășurate
- Ateliere organizate
- Cadre didactice care participă la activități tematice și ateliere

Indicatori asociați măsurilor subsecvente Obiectivului 3 - Asigurarea unei componente de educație financiară în educația parentală:

- Campanii, acțiuni, evenimente de informare organizate
- Părinți participanți la acțiunile de informare

• **Populația adultă:**

Indicatori asociați măsurilor subsecvente Obiectivului 1 - Îmbunătățirea nivelului de cunoaștere al consumatorilor adulți privind gestiunea informațiilor financiare, precum și drepturile și îndatoririle legate de utilizarea produselor financiare:

- Sondaje referitoare la nivelul de educație financiară (periodicitate: 5 ani)
- Programe TV și radio, mesaje de interes public pe teme de educație financiară, promovate
- Campanii organizate

Indicatori asociați măsurilor subsecvente Obiectivului 2 - Formarea de comportamente și atitudini financiare la adulți:

- Beneficiari ai programelor
- Programe realizate
- Seminare derulate
- Participanți la seminariile derulate

• **Operatorii economici:**

Indicatori asociați măsurilor subsecvente Obiectivului 1 - Formarea de competențe și comportamente financiare și fiscale pentru îmbunătățirea rezultatelor economice:

- Cursuri de educație financiară pentru companii
- Companii beneficiare ale cursurilor
- Seminarii derulate
- Participanți la seminariile derulate

Indicatori asociați măsurilor subsecvente Obiectivului 2 - Dezvoltarea profesională continuă a entităților financiare cu privire la piața financiară:

- Programe și cursuri organizate
- Entități financiare participante
- Beneficiari ai programelor și cursurilor

8. Proceduri de monitorizare și evaluare

Monitorizarea și evaluarea măsurilor prevăzute în Strategie se vor realiza potrivit art.13 din Metodologia de elaborare, implementare, monitorizare, evaluare și actualizare a strategiilor guvernamentale, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 379/2022 și în conformitate cu prevederile art. 17-23 din Regulamentul privind procedurile de elaborare, monitorizare și evaluare a politicilor publice la nivel central aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 775/2005, cu modificările și completările ulterioare.

În vederea implementării, monitorizării și evaluării Strategiei, partenerii vor acționa conform protocolului încheiat în vederea asumării responsabilităților fiecăruia și a stabilirii modului de colaborare. Coordonarea implementării fiecărei măsuri este îndeplinită de către prima instituție menționată la rubrica Organisme responsabile din Planul de acțiune.

Activitatea de monitorizare va consta în colectarea de date despre stadiul implementării, analiza acestora și raportarea privind progresele intermediare și evoluția indicatorilor. Principalul scop al procesului de monitorizare este reprezentat de analiza fazelor de implementare a Strategiei și de identificarea posibilelor devieri de la scopurile stabilite inițial, în vederea stabilirii de măsuri remediale. Anual, fiecare minister va elabora un raport de monitorizare privind stadiul implementării Strategiei. Un raport centralizat elaborat de Ministerul Educației/Ministerul Finanțelor va fi făcut public în al doilea trimestru al anului următor pentru anul precedent.

Acțiunile structurilor responsabile pentru monitorizare și evaluare se vor desfășura la următoarele niveluri:

- colectarea de informații și date, urmărirea evoluției valorilor indicatorilor, realizarea rapoartelor de monitorizare la nivel local / regional/central;
- colectarea, la nivel central, a rapoartelor de monitorizare, precum și analiza, agregarea, interpretarea și utilizarea datelor la nivel central pentru verificarea îndeplinirii țințelor asumate;
- coordonarea și realizarea de rapoarte de evaluare a implementării SNEF la nivel central, coroborând, după caz, inclusiv analize, studii, cercetări în domeniu.

O primă evaluare de etapă a implementării prezentei Strategii se va desfășura la sfârșitul anului 2026 și un prim raport de evaluare centralizat va fi făcut public în al doilea trimestru al anului 2027. Pe baza rezultatelor acestei evaluări de etapă se va decide cu privire la oportunitatea ajustării Planului de acțiune, astfel încât să poată fi amendate măsurile propuse. Raportul final de evaluare va fi publicat în anul 2031 și va reliefa stadiul atingerii indicatorilor asumați în cadrul parteneriatului strategic public-privat.

Instituțiile responsabile de implementarea SNEF vor avea în vedere indicatorii stabiliți în Planul de acțiune și vor colecta datele necesare analizei acestora, atât din propriile programe de educație financiară, cât și de la alte autorități, instituții, entități care realizează aceste programe,

realizând astfel o imagine de ansamblu, la nivel național, a stadiului și rezultatelor implementării SNEF.

Pentru monitorizarea și evaluarea SNEF vor putea fi luate în considerare următoarele:

- pentru copii și tineri:
  - indicatorii precizați în Planul de acțiune;
  - realizarea testării PISA, la nivel național, cu includerea educației financiare, conform metodologiei OECD, pentru a evalua nivelul de educație financiară al copiilor și tinerilor;
- pentru adulți:
  - ca referință inițială, studiul OECD publicat în 2020 referitor la nivelul de educație financiară din România⁵⁵;
  - indicatorii precizați în Planul de acțiune;
  - ca indicatori finali, un studiu de impact similar celui de referință, realizat în baza metodologiei OECD și cu un eșantion comparabil și reprezentativ statistic pentru populația României din 2030.

Ulterior implementării și evaluării SNEF 2030, o nouă strategie de educație financiară poate fi realizată, cu adecvarea conținutului său în conformitate cu rezultatele evaluării.

În următorii ani va fi necesar să colectăm constant date cu privire la nivelul de educație financiară a cetățenilor României, să concentrăm eforturi și resurse înspre creșterea conștientizării sociale cu privire la necesitatea educației financiare, și să îmbunătățim efectiv nivelul de educație financiară a cetățenilor prin programe accesibile, de calitate.

9. Instituțiile responsabile

Instituțiile responsabile de implementarea acestei strategii sunt menționate în Planul de acțiune. Pentru implementarea la scară națională a SNEF, cadrul necesar este dat de Ministerul Educației, în calitate de instituție responsabilă a sistemului educațional formal (învățământ preuniversitar și universitar) și de Ministerul Finanțelor, în calitate de instituție responsabilă în domeniul fiscal, specific adulților și operatorilor economici. Ministerul Educației și Ministerul Finanțelor pot elabora politici publice și iniția proiecte de acte normative astfel încât SNEF să poată fi implementată în cele mai bune condiții. De altfel, educația financiară este menționată în concluziile Consiliului ECOFIN din 8 mai 2007, statele membre fiind invitate „să își intensifice în mod semnificativ eforturile, în raport cu responsabilitățile și inițiativele proprii ale sectorului financiar, pentru a spori sensibilizarea gospodăriilor în ceea ce privește nevoia lor de a fi informate corect și formate, astfel încât să își îmbunătățească pregătirea, continuând în același timp să protejeze investitorii în mod corespunzător”⁵⁶.

BNR, ASF și ARB, în calitate de parteneri în cadrul protocolului național pentru educație financiară, sprijină implementarea SNEF prin organizarea de acțiuni, evenimente, programe și

---

⁵⁵ <https://www.oecd.org/financial/education/oecd-infe-2020-international-survey-of-adult-financial-literacy.pdf>

⁵⁶ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:52007DC0808&from=RO>

campanii de educație financiară, conform atribuțiilor legale specifice. De altfel, BNR, ASF și ARB joacă deja un rol important în susținerea educației financiare în România, furnizând suportul de specialitate necesar unei educații financiare complete, adecvată realităților piețelor financiare.

Pentru a face față obiectivelor stabilite până în 2030, va fi mai necesar ca niciodată să implicăm, alături de Ministerul Educației și Ministerul Finanțelor, autoritățile financiare ale statului, instituțiile publice cu atribuții în domeniul financiar, băncile și furnizorii privați de servicii financiare, precum și organizațiile non-guvernamentale cu experiență în domeniu. Contribuția lor este esențială pentru implementarea Strategiei naționale de educație financiară.

Strategia va fi sprijinită prin contribuția în activitatea de educație financiară a autorităților naționale (ASF, BNR), a organizațiilor de specialitate (ARB și altele similare), precum și a altor instituții publice și private.

10. Implicații bugetare

Strategia Națională pentru Educație Financiară 2023-2030 implică activități ce vor fi finanțate conform prevederilor legale și în limitele strategiei fiscal-bugetare în vigoare, din bugetele autorităților publice centrale cu atribuții în realizarea obiectivelor (ME și MF), în limita sumelor aprobate anual pentru această destinație și printr-o alocare eficientă și suficientă de resurse prin utilizarea fondurilor de la bugetul de stat, dar și a instrumentelor financiare ale UE. Programul Operațional Educație și Ocupare (POEO) 2021-2027 poate finanța programe destinate elevilor și studenților, precum și de pregătire a cadrelor didactice pe tematica educației financiare.

Totodată, strategia va fi implementată și cu sprijinul altor surse de finanțare private, ale partenerilor BNR, ASF, ARB, precum și ale altor ONG-uri relevante pentru domeniu.

Strategia Națională de Educație Financiară 2023-2030

PLAN DE ACȚIUNE

Scopul Planului de Acțiune este de a propune măsuri care să conducă la atingerea obiectivului general și a obiectivelor specifice ale Strategiei Naționale pentru Educație Financiară 2023-2030. În acest scop, sunt incluse în Plan, detalii privind rezultatele așteptate, perioada de implementare, organismele responsabile, indicatorii de rezultat și sursele de finanțare pentru direcțiile de acțiune și măsurile stabilite.

În sfârșit, necesitatea elaborării și aprobării unui Plan de educație financiară este confirmată de experiența acumulată în ultimii ani în cadrul sistemului național de educație, unde programele de educație financiară au fost primite cu interes și au fost considerate printre cele mai relevante de către beneficiari. Dar experiența noastră și a altor țări ne arată că rezultatele pot fi așteptate doar pe termen lung, deoarece educația financiară nu poate fi considerată un scop în sine, ci mai degrabă un instrument de schimbare și îmbunătățire a comportamentului cetățenilor pe termen lung.

Măsurile incluse în planul de acțiune prezentat în continuare sunt adresate grupurilor țintă stabilite de Strategie (copii și tineri până la 25 de ani, populația adultă, operatorii economici).

Nr. crt.	Direcția de acțiune	Măsuri	Rezultate așteptate	Indicatori	Organisme responsabile	Surse de finanțare	Termen
Grup țintă: Copii și tineri până în 25 de ani							
Obiectiv specific 1: Creșterea nivelului de cunoștințe în domeniul financiar ale elevilor și studenților							
1.	Dezvoltarea și introducerea elementelor de educație financiară în curriculumul național	Dezvoltarea unor programe de tipul „Săptămâna educației financiare” în grădinițe, în cadrul cărora copiii vor participa la activități practice de educație financiară	Abordare unitară, coerentă și integrată a educației financiare în disciplinele din învățământul preuniversitar	Unități de învățământ preșcolar implicate în programe de educație financiară Preșcolari care participă la activități de educație financiară Activități desfășurate de furnizori de educație financiară	ME MF, BNR, ARB, ASF ONG-uri	Bugetul de stat; Finanțări nerambursabile din PO 2021-2027, Finanțări proprii ONG Fonduri private	2023-2030

Nr. crt.	Direcția de acțiune	Măsuri	Rezultate așteptate	Indicatori	Organisme responsabile	Surse de finanțare	Termen
				Suporturi educaționale oferite de furnizori de educație financiară			
2.		Includerea și/sau dezvoltarea unor elemente de educație financiară în curriculum de la nivelul învățământului primar	Abordare unitară, coerentă și integrată a educației financiare în disciplinele din învățământul preuniversitar	Programe școlare ale disciplinelor în care au fost incluse și/sau dezvoltate elemente de educație financiară	ME	Bugetul de stat; Finanțări nerambursabile din PO 2021-2027	2023-2030
3.		Includerea și/sau dezvoltarea unor elemente de educație financiară în curriculum de la nivelul învățământului gimnazial	Abordare unitară, coerentă și integrată a educației financiare în disciplinele din învățământul preuniversitar	Programe școlare ale disciplinelor în care au fost incluse elemente de educație financiară	ME	Bugetul de stat; Finanțări nerambursabile din PO 2021-2027	2023-2030
4.		Includerea și/sau dezvoltarea unor elemente de educație financiară în curriculum de la nivelul învățământului liceal	Abordare unitară, coerentă și integrată a educației financiare în disciplinele din învățământul preuniversitar	Programe școlare ale disciplinelor în care au fost incluse și/sau dezvoltate elemente de educație financiară	ME	Bugetul de stat, Finanțări nerambursabile din PO 2021-2027	2023-2030
5.		Organizarea de cursuri de educație financiară, de acțiuni și evenimente dedicate educației financiare,	Îmbunătățirea cunoștințelor elevilor în materie de	Elevi și studenți participanți la cursuri, acțiuni și evenimente dedicate educației financiare	ME, MF, BNR, ARB, ASF, ONG-uri	Bugetul de stat Finanțări nerambursabile din PO 2021-2027,	2023-2030

Nr. crt.	Direcția de acțiune	Măsuri	Rezultate așteptate	Indicatori	Organisme responsabile	Surse de finanțare	Termen
	Realizarea de acțiuni de educație financiară complementare, adresate învățământului preuniversitar și universitar	sub egida „Săptămânii Mondiale a Investitorului” (World Investor Week, WIW), „Săptămânii Mondiale a Banilor (Global Money Week, GMW), „Săptămânii Europene a Banilor” (European Money Week, EMW) și, a Zilei Educației Financiare (anual, pe 11 aprilie)	educație financiară	Cursuri acțiuni și evenimente dedicate educației financiare Comunicate de presă		Finanțări proprii ONG, Fonduri private	
6.	Introducerea educației financiare în universități	Introducerea în universități a unui curs opțional de educație financiară pentru studenți	Acces optimizat pentru studenți la elemente de educație financiară	Studenți care participă la cursul opțional de educație financiară	BNR, ARB, ASF, MF, ONG-uri, universități	Bugetul de stat Finanțări nerambursabile din PO 2021-2027, Finanțări proprii ONG, Fonduri private	2023-2030
7.		Crearea de parteneriate între universități, asociații de studenți și reprezentanți din domeniul financiar-bancar din România pentru realizarea de ateliere pe teme de educație financiară pentru studenți	Cooperare eficientă între universități, asociațiile de studenți și reprezentanți din domeniul financiar-bancar din România	Parteneriate create Ateliere susținute	BNR, ARB, ASF, MF, ONG-uri, universități	Bugetul de stat Finanțări nerambursabile din PO 2021-2027, Finanțări proprii ONG, Fonduri private	2023-2030
8.		Acțiuni de prezentare a serviciilor electronice oferite tinerilor contribuabili pentru crearea și întreținerea unui	Creșterea capacității de conformare fiscală a tinerilor	Acțiuni de prezentare a serviciilor electronice derulate Servicii electronice prezentate	BNR, ARB, ASF, MF-ANAF, universități	Bugetul de stat Finanțări nerambursabile	2023-2030

Nr. crt.	Direcția de acțiune	Măsuri	Rezultate așteptate	Indicatori	Organisme responsabile	Surse de finanțare	Termen
		<p>buget personal (aplicații financiare) și facilitarea îndeplinirii obligațiilor fiscale</p> <p>(ANAF - servicii electronice și telefonice: Contact-Center, Spațiul Privat Virtual, webinarii, Self service, programări online)</p>				din PO 2021-2027, Finanțări proprii ONG, Fonduri private	
9.	Promovarea unor comportamente financiare responsabile în rândul copiilor și tinerilor prin intermediul mass-media	Realizarea de parteneriate cu edituri pentru crearea de resurse educaționale pentru copii și tineri pe teme de educație financiară,	Creșterea rolului educativ al mass-media	Parteneriate create Materiale realizate, publicate, promovate	BNR, ASF, ARB, UER	Finanțări nerambursabile din PO 2021-2027, Fonduri private	2023-2030
10.		Realizarea de parteneriate cu televiziuni pentru introducerea de elemente de educație financiară în programe naționale de educație financiară, emisiuni TV pentru copii și tineri	Creșterea rolului educativ al mass-media	Parteneriate create Materiale realizate, publicate, promovate	BNR, ASF, ARB, CNA, TVR, RRA	Finanțări nerambursabile din PO 2021-2027, Fonduri private	2023-2030
11.		Realizarea de parteneriate cu companii de animație și de jocuri video, în vederea realizării unor resurse educaționale dedicate educației financiare pentru copii și tineri	Parteneriate create Materiale realizate, publicate, promovate	Parteneriate create Materiale realizate, publicate, promovate	BNR, ASF, ARB, ONG-uri	Finanțări nerambursabile din PO 2021-2027, Fonduri private	2023-2030
Obiectiv specific 2: Creșterea nivelului de cunoștințe ale cadrelor didactice în privința educației financiare							

Nr. crt.	Direcția de acțiune	Măsuri	Rezultate așteptate	Indicatori	Organisme responsabile	Surse de finanțare	Termen
12.	Implementarea unor programe de educație financiară destinate cadrelor didactice din învățământul preuniversitar și universitar	Organizarea de cursuri de formare profesională pentru cadrele didactice, prin care să crească gradul de conștientizare a importanței educației financiare	Competențe dezvoltate/îmbunătățite ale cadrelor didactice în materie de educație financiară	Cursuri organizate Cadre didactice care participă la cursuri de educație financiară	ME, MF, BNR, ARB, ASF ONG-uri	Bugetul de stat Finanțări nerambursabile din PO 2021-2027, Finanțări proprii ONG, Fonduri private	2023-2030
13.		Dezvoltarea unei platforme online pentru profesori care să conțină resurse - cursuri de formare profesională și resurse pentru predare (videoclipuri pe teme de educație financiară, jocuri etc.) corespunzătoare curriculumului pentru educație financiară	Resurse alocate pentru sprijinul cadrelor didactice care predau elemente de educație financiară	O platformă online de resurse de educație financiară	ASF, BNR, ARB, ONG-uri, universități	Bugetul de stat Finanțări nerambursabile din PO 2021-2027, Finanțări proprii ONG Fonduri private	2023-2030
14.		Organizarea de activități tematice și ateliere de educație financiară pentru cadrele didactice	Competențe dezvoltate/îmbunătățite ale cadrelor didactice în materie de educație financiară	Activități tematice desfășurate Ateliere organizate Cadre didactice care participă la activități tematice și ateliere	ME, MF, BNR, ARB, ASF ONG-uri	Bugetul de stat Finanțări nerambursabile din PO 2021-2027, Finanțări proprii ONG Fonduri private	2023-2030
Obiectiv specific 3: Asigurarea unei componente de educație financiară în educația parentală							
15.	Implementarea unui program național de conștientizare, consiliere și sprijin	Organizarea de acțiuni de informare pentru părinți pentru promovarea	Creșterea sprijinului acordat părinților	Campanii, acțiuni, evenimente de informare organizate	ME, MF, BNR, ARB, ASF ONG-uri	Finanțări nerambursabile din PO 2021-2027,	2023-2030

Nr. crt.	Direcția de acțiune	Măsuri	Rezultate așteptate	Indicatori	Organisme responsabile	Surse de finanțare	Termen
	pentru părinți în vederea educării copiilor din perspectivă financiară	importanței educației financiare pentru dezvoltarea copiilor și tinerilor		Părinți participanți la acțiunile de informare		Finanțări proprii ONG Fonduri private	
Grup țintă: Populația adultă							
Obiectiv specific 1: Îmbunătățirea nivelului de cunoaștere al consumatorilor adulți privind gestiunea informațiilor financiare, precum și drepturile și îndatoririle legate de utilizarea produselor financiare							
16.	Promovarea campaniilor de educație financiară în rândul populației adulte cu ajutorul mass-media	Realizarea de programe TV și radio pe teme de educație financiară Atragerea persoanelor cu influență publică pentru promovarea acestor programe Realizarea de mesaje de interes public	Îmbunătățirea cunoștințelor și a abilităților populației adulte de a planifica finanțele proprii, de a economisi și de a fi consumatori informați de servicii, produse și instrumente financiare; Formarea de comportamente financiare raționale	Sondaje referitoare la nivelul de educație financiară (periodicitate: 5 ani) Programe TV și radio, mesaje de interes public pe teme de educație financiară, promovate	ME, MF, BNR, ARB, ASF	Bugetul de stat Finanțări nerambursabile din PO 2021-2027, Fonduri private	2023-2030
17.	Promovarea drepturilor consumatorilor de	Organizarea de campanii de promovare a drepturilor consumatorilor, inclusiv	Creșterea consumului responsabil de	Campanii organizate	ME, MF, BNR, ARB, ASF	Bugetul de stat Finanțări nerambursabile	2023-2030

Nr. crt.	Direcția de acțiune	Măsuri	Rezultate așteptate	Indicatori	Organisme responsabile	Surse de finanțare	Termen
	produse si servicii financiare	pentru soluționarea litigiilor (CSALB și SAL-FIN)	produse, servicii și instrumente financiare			din PO 2021-2027, Fonduri private	
Obiectiv specific 2: Formarea de comportamente și atitudini financiare responsabile la adulți							
18.	Facilitarea atelierelor de educație financiară la locul de muncă	Realizarea de programe de educație financiară puse la dispoziția firmelor/entităților/asociațiilor/instituțiilor și la dispoziția salariaților lor		Beneficiari ai programelor Programe realizate	ME, MF, ASF, BNR, ARB	Bugetul de stat Finanțări nerambursabile din PO 2021-2027, Fonduri private	2023-2030
19.		Organizarea de seminarii web pentru contribuabilii care desfășoară activități economice în vederea facilitării îndeplinirii obligațiilor fiscale	Îmbunătățirea cunoștințelor populației adulte în materie de conformare fiscală	Seminarii derulate Participanți la seminariile derulate	MF-ANAF	Bugetul de stat	2023-2030
Grup țintă: Operatorii economici							
Obiectivul specific 1: Formarea de competențe și comportamente financiare și fiscale pentru îmbunătățirea rezultatelor economice							
20.	Organizarea de cursuri de educație financiară pentru operatorii economici	Organizarea de cursuri de educație financiară la nivel național dedicate companiilor în funcție de stadiul de dezvoltare (start-up, scale-up)	Creșterea eficienței și succesului economic al companiilor prin utilizarea corectă și eficientă de instrumente,	Cursuri de educație financiară pentru companii Companii beneficiare ale cursurilor	BNR, ARB, ASF	Finanțări nerambursabile din PO 2021-2027, Fonduri private	2023-2030

Nr. crt.	Direcția de acțiune	Măsuri	Rezultate așteptate	Indicatori	Organisme responsabile	Surse de finanțare	Termen
		Organizarea de seminarii web pentru contribuabilii care desfășoară activități economice, în vederea facilitării îndeplinirii obligațiilor fiscale	produse și servicii financiare Îmbunătățirea cunoștințelor contribuabililor în materie de conformare fiscală	Seminarii derulate Participanți la seminariile derulate	MF-ANAF	Bugetul de stat	2023-2030
Obiectivul specific 2: Dezvoltarea profesională continuă a entităților financiare cu privire la piața financiară							
21.	Încurajarea participării entităților financiare la programe de formare profesională continuă diversificate	Organizarea de programe și cursuri de formare profesională pentru entități financiare și salariații acestora	Dezvoltarea complexă a activității entităților financiare și îmbunătățirea relației acestora cu consumatorii	Programe și cursuri organizate Entități financiare participante Beneficiari ai programelor și cursurilor	BNR, ARB, ASF	Finanțări nerambursabile din PO 2021-2027, Fonduri private	2023-2030